«Americanii luptă cu două arme esențiale: *aviația* și *informația*. Adică bombardarea fizică a dușmanului și bombardarea electronică a restului lumii...»
JEAN BAUDRILLARD

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL IX
Nr. 7/103
IULIE
1999
16 pag. - 5000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

LECȚIA AMERICANĂ

Statele Unite sunt prezentate în mod curent ca paradigmă a «societății viitorului» și ca axă a «noii ordini mondiale». Au fost puse adeseori în evidență, din convingere sau din oportunism, aspectele funcționale (politice, sociale, economice, tehnice, militare) în măsură să motiveze un astfel de statut. Cu toate acestea, bilanțul societății americane la sfârșit de secol, dincolo de performanțele tehnice și de prosperitatea materială, este mai degrabă îngrijorător. «Paradisul» democrației vădește tot mai multe excrescențe infernale. «Civilizația americană» sau așa-numitul «mod de viață american» produce tot mai sistematic, pe lângă bani, distracții și comodități, o întreagă galerie de monștri umani. Utilitarismul despiritualizat macină permanent temeliile morale ale societății, iar atitudinea admirativă față de spectacolul violenței se transformă în agresivitate cotidiană, mai ales la nivelul tinerei generații. Comportamentul scandalos devine, în forme diverse, manifestare curentă la toate nivelurile, din Biroul Oval până pe băncile școlilor.

Desigur, în acest ansamblu de aberații morale și comportamentale, aspectul cel mai grav îl constituie lipsa de scrupule și disprețul tot mai accentuat față de *viața omenească*. Reflexul lui a fost semnalat și criticat demult într-o mare parte a producției cinematografice americane, care scoate efecte (și bani) din munți de cadavre și râuri de sânge. Mai nou, spectacolele sângeroase s-au computerizat, invadând Internetul. Din nefericire, violența criminală trece tot mai des din realitatea virtuală în realitatea imediată.

Statele Unite ocupă demult primul loc în «topul» criminalității. În anii din urmă, a crescut alarmant criminalitatea juvenilă. Mai grav încă: s-a trecut de la crima izolată la asasinatul în masă, urmărindu-se tot mai mult, cu un cinism nu o dată mărturisit, *spectaculozitatea în sine* a actului criminal. Cruzimea devine un fel de «artă pentru artă», motivațiile vindicative sau aberant-justițiare rămânând secundare. Scenariul cu criminalul paranoid care dă buzna într-un spațiu public (restaurant, școală etc.) și mitraliază «tot ce mișcă» a devenit aproape banal. Uneori armei automate îi este preferat explozibilul, iar acțiunile sunt îndelung premeditate, fie prin imitarea anumitor ficțiuni cinematografice sau jocuri pe computer, fie prin exercițiul unei fantezii diabolice, hrănite curent de o întreagă sub-cultură a violenței.

Faptul are extensiuni grave și în mentalitatea armatei americane, cum o atestă anumite excese recente. Intervenția aliată sub ghidaj american din Serbia, dincolo de rațiunile ei politice, a alunecat, în multe momente, dinspre «actul justițiar» spre o formă perversă de *genocid*, mascată de motivația tot mai chinuită a «erorilor inerente». Presa internațională a încercat să țină contabilitatea acestor erori, atât cât a permis perfidul «război mediatic» (v. editorialul nostru din numărul trecut). Cert este că ele s-au tradus în mii de morți nevinovați (nu numai sârbi, dar și refugiați albanezi, iar deunăzi chiar... unități N.A.T.O.!). Pierderile umane ale armatei sârbești sunt insignifiante pe lângă pierderile înregistrate în rândul populației civile. În acest timp, sondajele arătau că mai bine de jumătate din efectivele N.A.T.O. angajate în conflict habar n-aveau *de ce* și *împotriva cui* acționează, un James Shea se întrecea pe sine în cinismul imposibil al declarațiilor publice, iar un Wesley Clark afișa un fel de euforie maniacală a distrugerii (observată și amendată chiar în mediile politice americane, un senator sugerându-i direct c-ar avea nevoie de «o perioadă de odihnă»).

«Civilizația americană» a creat, indiferent de ipostazele particulare, acest tip uman monstruos al *(ex)terminatorului senin*, călcând voluptuos pe cadavre și atâțat ca o fiară de spectrul distrugerii, în numele cine știe cărei «drepturi» reale sau abstracte. Este un fapt pe care nu-l putem eluda, cu atât mai mult cu cât «modelul american» cucerește galopant mapamondul, conformând mai ales mentalitatea și comportamentul generațiilor noi.

Gravitatea situației a început să preocupe tot mai mult și factorii de răspundere din societatea americană, inclusiv cercurile politice. Este evidentă necesitatea unor măsuri realiste și concertate, de ordin administrativ și educațional, pentru redresarea morală a unei lumi care «și-a ieșit din țâțâni». În acest sens, **Senatul american a decis de curând (17 iunie a.c.) că *Decalogul* biblic (cele zece porunci) să fie afișat în toate școlile și colegiile americane**. Decizia atestă conștiința falimentului așa-zisei «educații laice». După ce decenii de-a rândul, în numele unei pretinse «libertăți de conștiință» deduse din dogma ideologică a relativismului și individualismului democratic, au fost atacate sistematic – sub eticheta pripită de «fundamentalism» – temeiurile religioase ale moralei și vieții comunitare, iată că partea cea mai responsabilă a societății americane pare să înțeleagă, cu o luciditate tragică, *disoluția umanului în absența divinului*. Întoarcerea la bazele religioase ale moralei înseamnă întoarcerea la Dumnezeu, începutul unei recunoașteri principiale a *instanței divine*, în lipsa căreia totul se dizolvă sau se pervertește. «Pentru că roada luminii e în orice bunătate, dreptate și adevăr»; când însă Lumina lipsește, nu rămân decât «faptele cele fără de roadă ale întunericului» (*Efeseni* 5,9-11). Desigur, afișarea publică a celor zece porunci (dintre care a șasea vizează tocmai omuciderea și violența generică împotriva aproapelui) nu poate rezolva ea însăși o problemă atât de complexă, dar deschide, într-un sens bine precizat, *calea rezolvărilor viitoare*. Această «lecție americană» – dacă tot se trăiește în adorația servilă a civilizației de peste ocean, ale cărei forme și tendințe sunt colportate zgomotos și asumate aproape mecanic – ar trebui să fie serios analizată și responsabil preluată și pe bătrânul continent, înainte ca și societățile europene să ajungă în impasul moral extrem în care se pare că a ajuns societatea americană.

În acest context, ne apare cu atât mai stranie poziția obtuză adoptată la noi de ultra-democrații ce pretind a reprezenta «societatea civilă» și care poartă, de mai mulți ani încoace, o campanie susținută împotriva valorilor religioase tradiționale. Nu s-au stins încă ecourile penibilului scandal (declanșat sub tutela G.D.S. și sprijinit aproape isteric de A.P.A.D.O.R.) privitor la exprimarea religioasă în spațiul public (cu stigmatizarea prioritară a confesiunii majoritare, somate să-și retragă «însemnele» și să-și întrerupă manifestările sau proiectele din spațiul universitar, în care n-ar fi loc decât de binefacerile «culturale» ale «liberei cugetări»!).

De unde se vede că pe malurile Dâmboviței nu doar un Matei Boilă e mai catolic decât Papa, ci și un Gabriel Andreescu e mai democrat decât Clinton...

Răzvan CODRESCU

OMERTA DE PARTID ŞI DE STAT

LA UMBRA MUGURILOR ÎN FLOARE...

Ca şi pe vremea lui Iliescu, când, una câte una, băncile au început să "sucombe" (Credit Bank, Dacia Felix) sistemul bancar românesc este torpilat de *pretinii* dinăuntrul său. Aceştia continuă nestingheriţi şi pe vremea lui Constantinescu să "vireze" banii deponenţilor (de la Columna, Banca Agricolă, Bancorex, Albina şi ultima, deocamdată, pe listă, cu voia fraţilor Păunescu, Bankcoop) în buzunarele *pretinilor* din afara băncilor - sub aceeaşi supravegheere, a aceluiaşi Mugur Isărescu, neschimbat din funcţia de guvernator BNR nici după expirarea mandatului, în pofida atâtor "măreţe realizări"...

În februarie '97, Mugur Isărescu a fost luat oficial la întrebări (de ochii lumii?) de preşedintele Emil Constantinescu; dar mugurul cu pricina a fost lăsat să înflorească, pentru că a promis (atunci ca şi acum!) *întărirea supravegherii BNR* asupra sistemului bancar. Poate că prin *supravegherea bancară* dl. Mugur Isărescu a înţeles să "dea de şase" celor care devalizează băncile, în cazul în care deponenţii, aţipiţi de "cântecul de leagăn" al responsabililor cu imaginea BNR, ar avea vreo suspiciune în această privinţă, căci la umbra mugurului în floare, miliardarii zişi de carton, dar din nefericire de beton (specializaţi încă de pe vremea lui Ceauşescu în "ingineriile" financiare prin care Securitatea făcea trafic cu devize), s-au prăsit mai abitir, pe măsură ce băncile continuă să se prăbuşească într-un ritm corespunzător accelerării privatizării...

Cert e că *pretinii* au format o inocentă Asociaţie a Oamenilor de Afaceri din România (AOAR) reprezentată de Dan Voiculescu, care se perindă crescent *pe la curţile dorului* subit de Emil Constantinescu, pentru a-i recomanda acestuia dublarea lui Radu Vasile la comanda Executivului prin crearea unui post (în varianta iniţială de prim vice-prim-ministru) în care să fie implementat Theodor Stolojan (unul din ofiţerii serviciilor secrete, format la "şcoala profesională" de spionaj Aristotel Stamatoiu, devenit ulterior unul dintre cei mai importanţi secretari PCR din Ministerul Finanţelor - *Cuvântul*, nr. 46/nov. 1991). După Revoluţie, ca ministru al Finanţelor, a fost implicat împreună cu fiul său (Vlad Stolojan) în afacerea Megapower, iar ca prim-ministru s-a "distins" prin naţionalizarea valutei. După ce l-a susţinut în campania electorală pe Ion Iliescu, s-a raliat grupului Tofan-Voiculescu-Copos-Cataramă-Măgureanu.

În contextul în care Radu Vasile îl susţine direct şi îl investeşte cu sporite puteri *interdepartamentale* pe Ovidiu Grecea (prin menţinerea acestuia la conducerea Departamentului de Control al Guvernului şi după numirea sa ca director AVAB), tentativa lui Emil Constantinescu de a-l "ajuta" pe Radu Vasile (prin scindarea puterii executive!) echivalează cu încă un semn de "receptivitate" din partea preşedintelui, pe lângă garanţiile sale vizavi de Viorel Cataramă - *pretinul* "liberal" al lui Virgil Măgureanu - şi vizavi de Sorin Dimitriu - *pretinul* "ţărănist" al lui Victor Atanasie Stănculescu, faţă de interesele mafiei securiste contracarate de "recuperatorul" Ovidiu Grecea.

Pretinii au format şi un partid PUR (necontaminat de "impurităţile" din afara grupului lor de interese) condus de acelaşi Dan Voiculescu (patronul celui mai "naţionalist" post de televiziune - Antena 1) care - în vizitele sale de lucru - contactează alternativ când conducerea PDSR (reprezentată de Ion Iliescu), cu scopul de "a găsi o cheie politică pentru aducerea României într-o stare de normalitate", când conducerea PNŢCD (reprezentată de toată "floarea" cea vestită a partidului: Ion Diaconescu, Gabriel Ţepelea, Nicolae Ionescu-Galbeni), pentru a verifica dacă cheia găsită împreună cu Iliescu se potriveşte cu cea a Convenţiei... Venerabilii ţărănişti, chiar dacă au uitat de cheia pe care le-a încredinţat-o electoratul, n-au rămas însă nişte încuiaţi, manifestând (în conţinutul comunicatului comun al celor două partide, PUR şi PNŢCD) "dorinţa de (pură!) *colaborare*", "pentru o (pură!) *convergenţă* a poziţiilor politice" şi "realizarea unui (pur!) *consens* naţional"...

PUR nu este însă un partid avid de mediatizarea care l-ar expune în centrul atenţiei... Dacă ar fi dorit să se situeze *explicit* la putere sau, măcar, în opoziţia parlamentară, ar fi putut să o facă, deoarece deţine suficiente conturi şi mijloace de comunicare în masă... Nu o face, însă, pentru că PURII sunt, de fapt, la putere, deţinând acea nedeconspirată majoritate parlamentară nu îndeajuns de "impură" pentru a se putea elibera de trecutul ei colaboraţionist...

PUR şi AOAR nu sunt decât platformele de pe care un Dan Voiculescu îşi permite să "consulte" de la egal la egal atât vârfurile puterii, cât şi ale opoziţiei, pentru a lua nemijlocit pulsul *raţiunii pure* în virtutea căreia a fost numit (pe vremea lui Iliescu) şi menţinut (pe vremea lui Constantinescu) ca guvernator B.N.R. *pretinul* Mugur Isărescu...

ŞANTAJUL CA POLITICĂ DE PARTID

Câţi dintre ştabii actualei guvernări sau dintre cei situaţi la adăpostul imunităţii parlamentare, căpătuiţi prin jaful organizat în timpul celor zece ani de "democraţie originală", ar îndrăzni să se ia de piept cu mafia finanţelor autohtone?

După ce s-au aşezat de-a binelea la putere, partidele colaboraţioniste (PD şi PNL) sunt preocupate în prezent de chestiunea arzătoare a modificării constituţiei FSN-iste (pe care au votat-o în 1991, în timp ce parlamentarii PNŢCD s-au opus!), astfel încât prin modificarea scontată nu numai să (li) se ocrotească, ci şi să (li) se garanteze de-acum proprietatea privată. Păi, după ce şi-au pus sacii (cu bani din seifurile băncilor) în căruţa propriilor "sponsori" - conform împărţirii "tortului" bancar după criteriul *algoritmului* - au tot interesul să acţioneze prioritar pentru obţinerea unor ocrotitoare garanţii constituţionale.

În pofida *secretului bancar* invocat de oblăduitorii "tunurilor" bancare (atunci când se pune problema identificării şi pedepsirii hoţilor şi complicilor acestora), anumiţi oameni politici sunt "iniţiaţi" în "misterele" supravegherii băncilor...

Bunăoară, susţinătorii moţiunii de cenzură au rămas transportaţi când ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, a "accelerat" dezbaterile parlamentare, afirmând că deţine "documente (sic!) care probează că 1,3 miliarde de dolari au fost furaţi de la Bancorex şi 500 de milioane de dolari de la Banca Agricolă de către *clientela politică a actualei opoziţii*" (*România Liberă* /21 mai).

Replica actualei opoziţii nu s-a lăsat aşteptată. A doua zi, în cadrul unei conferinţe de presă, deputatul PUNR Ioan Gavra a anunţat iniţierea unui ameţitor de original proiect de lege a lustraţiei limitate doar la acele persoane politice care au luat credite nereturnabile de la Banca Dacia Felix, Bancorex, B.C.R., Banca Albina, Agricolă şi Credit Bank (de la care "au luat credite toţi pediştii"!), pe lângă George Constantin Păunescu "mai existând încă 24 de persoane binecunoscute (sic!) publicului, care au luat credite de la Bancorex" (*Adevărul* /22 mai). De pe lista lui Gavra lipseşte însă banca Columna - semn că PUNR-ului nu i-a stat în intenţie să-l lustreze şi pe *pretinul* Virgil Măgureanu... Dar tocmai această "neglijenţă" dezvăluie fără echivoc identitatea celeilalte "caracatiţe" cu care se războieşte mafia pedistă...

În comunicatele lor "de presă", nici Băsescu, nici Gavra nu au recurs la nominalizări. Nici unul nu arată documentul... Cei doi supermani (în raport cu umilele mijloace ale Justiţiei) se comportă ca doi pistolari dintr-un western românesc (din ciclul *pediştii, dolarii şi ardelenii*) care se itesc amarnic unul la altul, fără însă ca vreunul dintre ei să încerce să tragă vreun foc; căci, în acest conflict (politic) de interese, cele două mafii îşi economisesc deocamdată "muniţia" dezvăluirilor, aşteptând, fiecare, mişcarea celeilalte. Apoi, pac! la *Răsboiul*...

Dincolo de "culoarea locală" pe care cei doi *cow-boy* parlamentari - printre atâţia *văcari* şi *văcăroi* - o răspândesc în România "pitorească", în condiţiile acestui şantaj reciproc apare, însă, ca nerezolvabilă problema asanării sistemului bancar. Căci cele două *familii* rivale ale *naşilor* Petre Roman şi Virgil Măgureanu nu numai că se au la mână una pe cealaltă, dar cu siguranţă că îl au la mână şi pe Mugur Isărescu, fără "binecuvântarea" căruia nu se puteau înfrupta copios din fructul oprit (pentru întreprinzătorii cinstiţi) al creditului bancar în condiţii atât de avantajoase. Iar Mugur Isărescu, la rândul său, dacă îşi va simţi ameninţată poziţia, pre mulţi o să popească şi el...

"NUMAI ÎNTR-UN SECRET BANCAR O ŢINEM DE NOUĂ ANI ÎNCOACE"

Cu toate acestea, Marea Finanţă doreşte să integreze potenţialul de piaţă al României în mecanismele economiei capitaliste, după principiul "Dacă voi nu mă vreţi, eu vă vreu!". Sătulă să vadă cum banii pe care ni-i împrumută se scurg (fără şansa de a fi recuperaţi) din depozitele băncilor româneşti fie în buzunarele mafioţilor (deveniţi prin acest jaf onorabilii stâlpi ai societăţii), fie în găurile negre ale economiei nereformate (din pricina paralizării ei de către firmele-căpuşă), Marea Finanţă a intervenit cu propriul său braţ: Agenţia de Valorificare a Activelor Bancare, ca parte integrantă a Băncii Mondiale, în zoaiele finanţelor autohtone, pentru a nu arunca din albie, o dată cu apele tulburi (în care pescuieşte Mugur Isărescu) şi copilul (sistemul bancar) care trebuie salvat. De ce i-am căzut noi cu tronc Marii Finanţe? Pentru că în contextul integrator al *mondialismului* sau *globalismului* (sinonimele cu faţă umană ale *vechiului internaţionalism!*), lipsa de putere a "Puterii" politice de a drena sistemul bancar din România poate conduce - mai devreme sau mai târziu - la "infestarea" circuitului financiar internaţional.

(continuare în pag. 5)

Traian Călin UBA

HOMOSEXUALI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!

Recentul supliment al revistei *22* (8-14 iunie 1999) - "Gay şi lesbiene în România" - ne face să ne ruşinăm de banala, retrograda, reacţionara noastră "normalitate". Hotărât lucru, dacă vom intra în Europa (aşa cum ne dorim, paradoxal, cu toţii), "societatea civilă" va trebui să găsească o soluţie ("finală" sau măcar constituţională) cu noi ăştia, perplecşii de modă veche...

Desigur, înţelegerea noastră, fundamental(ist) limitată, este departe de a cuprinde toată bogăţia de idei (reductibile doar aparent la "mândria de a fi homosexual") sau bogăţia de date (monitorizate în Occident, fireşte) din suplimentul douăşdoist. Noi ne-am lăsat impresionaţi mai ales pe latura sentimentală, frângându-ni-se inimile, bunăoară, în faţa apologiei patetice a homosexualităţii semnate de d-na Vera Câmpeanu (p. I), din care nu ne putem împiedica să citãm cu legitimă duioşie:

"«Eu sunt *gay*». Aceste cuvinte simple sunt rostite astăzi de milioane de cetăţeni, în ţările europene democratice, cu tot mai mult curaj, încredere şi mândrie. Aceste cuvinte au devenit o afirmare puternică şi foarte personală a identităţii, pe de-o parte, şi o celebrare a unităţii - a comunităţii - pe de cealaltă parte. Din nefericire, în România suntem foarte departe de aceste realizări. Pentru că în România, cuvintele «Eu sunt homosexual» aproape că nici nu se aud. Şi chiar când sunt rostite, sunt şoptite în întuneric, de voci pline de teamă. Departe de a inspira unitatea, sunt cuvinte care aduc separare şi dezbinare - din păcate, chiar în rândul gay-lor şi lesbienelor. A spune «Sunt *gay*» - «a fi *gay*» - echivalează cu o ameninţare a fragilei ordini sociale şi politice, legată încă de vechile mentalităţi. O societate care este pluralistă şi democratică doar în aparenţă, şi de multe ori nici atât. O orânduire retrogradă, încă foarte suspicioasă faţă de cele mai mici manifestări ale aspiraţiilor şi identităţii individului..."

Curat "aspiraţii" şi "identităţi"! Ehei, cum le zici matale, tanti Vera, mai rar cineva!...

Dar ascultaţi mai departe: "Astăzi vreau să accept distincţia dumneavoastră în onoarea lor. (*Urmează o lungă listă de nume, cu indignate schiţe de caz - n. n.*). Dar mai ales accept distincţia dumneavoastră în numele tuturor celor a căror poveste nu o ştim încă şi nu o vom şti poate niciodată. Care trăiesc fiecare zi în întuneric şi izolare - cu teama că vor fi trădaţi chiar de familiile şi de prietenii lor. Visând la o zi în care vor putea şi ei să îşi îndeplinească cea mai adâncă dorinţă şi să spună deschis, cu demnitate: «Sunt *gay*»..."

Aici ne oprim, preţ de o clipă, ca să ne ştergem o lacrimă...

"Noi, cei de la ACCEPT (*d-na Vera Câmpeanu e vice-preşedinte al forului respectiv - n. n.*), ştim că schimbările nu se pot petrece peste noapte. Dar suntem siguri că ele vor veni. (...) Aştept cu nerăbdare ziua în care ne vom aduna la Bucureşti, cu o ocazie similară acesteia, şi vom rosti împreună, tare, nu cu frică, ci cu mândrie: «Suntem *gay*. Suntem lesbiene» (...)

Prieteni, permiteţi-mi să închei cu o mărturisire. Eu nu sunt *gay*. Dar vă mulţumesc pentru că mi-aţi oferit prilejul să fiu măcar pentru zece minute!".

Cine ar putea rămâne nesimţitor la un asemenea patos retoric? Numai nişte inimi împietrite, de heterosexuali asiatici!

Dacă aş fi femeie, mi-aş permite poate să scap toate hăţurile din mâini şi să-i strig autoarei, într-un acces de emoţie nepublicistică: *I love you, Vera!* Dar cum nu sunt, îmi iau seama şi mă cuprinde un fel de ciudă organică pe d-l Gabriel Andreescu, care nu e niciodată atât de convingător încât să-mi smulgă ţipătul suprem, fatal, oracular: *I love you, Gaby!*...

NEMÂNGÂIETUL

PATRIARHUL

"Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale. Iar cel plătit şi cel care nu este păstor şi ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge; şi lupul le răpeşte şi le risipeşte".

(*Ioan* 10, 11-12)

Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, Prea Fericirea Sa Pavle al Serbiei şi Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României

În iunie '90, timp de câteva zile, Bucureştiul a fost dat pe mâna securiştilor-mineri, aşa cum în vechime o cetate cotropită de năvălitori era lăsată o vreme pradă învingătorului. Instituţiile ordinii publice au fost, în mod deliberat, suspendate provizoriu. Răzbunătoare şi crudă, cumîi este felul, Securitatea, în frunte cu Iliescu (cel care astăzi zburdă primul prin sondaje!) au întors complet spatele populaţiei Capitalei. N-aveai cui cere ajutor, n-aveai cui cerşi dreptate, n-aveai pe cine ruga să te ascundă, n-aveai nici măcar pe cine implora să te cruţe! Instanţele statului de drept anuţiseră. Încăpăţânarea bucureştenilor de a cerne la sânge, iar apoi de a respinge săptămâni în şir "materialul" aluvionar adus de evenimentele din 1989, a fost, în cele din urmă, aspru sancţionată. Lumea a fost lăsată cu bună-ştiinţă de izbeliştе, la cheremul barbariei şi haosului. Notam atunci, într-un articol, ce efect benefic ar fi avut sfinţenia activă a vreunui ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, dacă s-ar fi încumetat să iasă în stradă şi să străbată secant zavistia masivă care umpluse până la refuz oraşul. N-ar fi fost exclus ca duhul revanşei politice şi socîale să fi făcut, ca prin minune, cale întoarsă în cuibul infernal care-l odrăslise. Pe de altă parte, orice furtun sau rangă de oţel mineresc care s-ar fi abătut asupra arhiereului l-ar fi proiectat direct în calendar, printre mucenicii neamului românesc. În acele zile de groază, când năimiţii lui Iliescu fuseseră la un pas să reteze la propriu capul lui Marian Munteanu, cel care împreună cu o mână de studenţi reuşiseră să asmută o ţară întreagă împotriva acestora, şi când tot ei, aceiaşi securişti-mineri, fuseseră cât pe-aci să lase infirmi pe viaţă sutele de tineri "necuminţi" ai Pieţii Universităţii, aceleaşi bande mizerabile şi-au făcut apariţia şi în capul străzii mele, căutându-mă de zor şi pe mine, biet pictor, căzut - cu idealuri cu tot - în dizgraţia fostului aparat represiv al statului comunist. Lumea înspăimântată a cartierului m-a informat într-ascuns că tâlharii agită în văzul gospodinelor, alături de fotografiile altora, şi fotografiile mele. O săptămână întreagă şi mai bine n-am ieşit din casă. Am dormit zile în şir, iepureşte, cu geaca pe mine şi cu câteva mii de lei înfundaţi în buzunarele blugilor, gata oricând, chiar şi la ceas de noapte, să o şterg pe uşa din dos şi să escaladez gardul din fundul curţii, unde avusesem grijă să sprijin din timp o scară de zid. Ziua, cu storurile lăsate, urmăream stupefiat la televizor derularea atrocităţilor represiunii. Nu făcusem altceva decât să zmângălesc, în ziarul lui Băcanu, câteva texte maliţioase la adresa noului regim politic. Mi-era, totuşi, imposibil să juxtapun prigoana stupidă la care eram supus pasivităţii intelectualilor de rasă (mulţi dintre ei prieteni ai mei de o viaţă) prezenţi în acel moment în guvernul României. Acest paradox insuportabil, care s-a înteţit ulterior, mă chinuia mai mult chiar decât uriaşa spaimă care mă cotropise.

Rememorez aceste întâmplări, fiindcă abominabila vânătoare de fraţi, la care am fost martor şi căreia puţin i-a trebuit ca să nu-i cad victimă, este soră geamănă cu actuala vânătoare de fraţi din Kosovo. Cei care au fost vânaţi pe străzile Bucureştiului, ziua în amiaza mare, acum zece ani, realizează dimensiunile exacte ale ororii şi vandalismului la care este supusă în prezent legendara provincie sârbească. De aceea, ei înţeleg mai bine decât oricine cum poate fi posibil ca sârbii să-şi părăsească, cu atâta înfricoşată grabă, pământul cel mai de taină al ţării, lăsându-l în seama terorismului albanez şi occidental!

Şi totuşi, în timp ce puhoaie de sârbi fug care-ncotro, un singur om în toată Serbia, Patriarhul tuturor sârbilor, a pornit fără teamă împotriva curentului, sfidând analfabetismul şi însolenţa forţelor angajate în conflict, dar hotărât să pună capăt exodului nebunesc şi, prin prezenţa sa duhovnicească, să-i adune şi să-i aducă pe sârbi înapoi în Kosovo. Sub ochii ocupantului, stârnind mai curând stupefacţie decât respect, Patriarhul Pavle şi-a mutat fulgerător reşedinţa de la Belgrad înapoi la Pecs, în străvechea reşedinţă patriarhală a Serbiei. Înconjurat doar de câţiva monahi, Patriarhul Pavle şi-a stabilit patriarhatul în inima ţinutului sfâşiat de crimă şi arbitrariu. O acţiune rapidă şi temerară, ca toate acţiunile inspirate de Duhul Sfânt, prin care Patriarhul şi-a afirmat identitatea întreită: de arhiereu, de stăpân şi de întâistătător duhovnicesc al ţinutului Kosovo, aceasta taman atunci când "ardenţii apărători ai drepturilor omului" se îmbulzesc să-l fărâme în bucăţi.

Prin Patriarhul Pavle, Biserica Ortodoxă Sârbă şi-a reînnoit în veac mandatul divino-uman de garantă a identităţii şi unităţii creştine a sârbilor. Şovăielnicilor de pretutindeni, din Serbia, de la noi sau de aiurea, li s-a dăruit ocazia unică de a se dumiri cine este păstorul cel bun: Patriarhul Pavle sau miloşevicii şi draşkovicii care se înghesuie în fruntea ţării? Din punct de vedere spiritual, el, Patriarhul, este cel care a luat acum puterea în mâini. El este singurul în stare să răspundă de sârbi şi în faţa oamenilor, şi în faţa lui Hristos. Gestul său fără egal l-a aşezat încă din timpul vieţii printre sfinţii Ortodoxiei.

În vremurile recente, curajul lui nelumesc nu-şi găseşte ecou decât în periculoasele vizite întreprinse de "atipicul" Episcop al Romei, Ioan Paul al II-lea. Este util ca popoarele creştine să-şi amintească în veac, iar cele necreştine să ia aminte, că un neam creştin nu poate fi ras de pe suprafaţa pământului de nici o superarmată, oricât de supersofisticate i-ar fi uneltele agresiunii, atât timp cât n-a întors definitiv spatele Bisericii lui Hristos. De aceea, într-o ţară creştină, chiar şi complet pustiită, în care ruinele fumegânde sunt încă mai pitice decât mormanele de cadavre, se va găsi întotdeauna un schit minuscul, retras şi neluat în seamă de vrăjmaşi, care în secret va răspunde de evlavia unui neam întreg. E suficient doar, aşa cum se întâmplă, sub ochii noştri, la Mănăstirea Gracianiça din Kosovo, ca Patriarhul, câţiva monahi şi câţiva mireni să continue să se roage. Graţie lor, poporul credincios trecut prin sabie, oricât de însângerat i-ar fi trupul, poate răspunde lui Hristos: "Prezent!".

Sorin DUMITRESCU

PASTOR ŞI PLUGAR

Se poate ghici de ce Dumnezeu n-a privit cu plăcere spre darurile lui Cain aduse ca jertfă. Ele proveneau din lucrarea pământului, adică o activitate demiurgică, în care omul îşi arogă rolul de creator, văzându-se pe sine ca un fel de mag. Uimit de puterea de rodire a pământului, înclină a o socoti drept însuşire proprie, de care poate dispune după bunul său plac.

Or, atunci când Creatorul l-a scos pe om din Eden, a făcut-o ca o pedeapsă, "ca să lucreze pământul din care fusese luat" (*Facerea* 3, 23). Simţim în acest verset o intenţie ironică împletită cu o pedagogie divină. Prima s-ar exprima cam aşa: "Dacă, gustând din fructele Pomului Cunoaşterii, tot ai crezut că devii un dumnezeu, du-te şi lucrează pământul, încearcă să scoţi ceva din el, aşa cum Eu din ţărână ţi-am dat viaţă! Ai căutat spre pământ - din starea paradisiacă în care erai -, cu pământul caută-ţi de treabă, vezi de poţi să-i storci şi altceva decât spinii şi pălămida pe care este ţinut să ţi le dea!".

Latura pedagogică a reacţiei divine ar avea în vedere eventualitatea că, pus la încercare într-o situaţie similară, omul îşi va înţelege greşeala. Abel pare să o fi sesizat, alegând o ocupaţie umilă, simplă, care nu-i întreţine deloc iluzia de "individ autonom". Păstorul îşi duce traiul din ceea ce îi oferă animalele, cărora le este în schimb gazdă şi ocrotitor. Şi, cel mult, agent eugenic. Dar atât. Părăsirea turmelor nu atârnă de voinţa lui.

Agricultorul, în schimb, practică o muncă de pionierat. Chiar numai desţelenirea unui câmp virgin poate să-l umple de orgoliu. Trăgând apoi brazde în pământul unde el însuşi pune sămânţa, poate crede că şi creşterea plantelor are loc tot din puterea lui. Nu îl menise Dumnezeu numai spinilor şi pălămizii?

Crima împotriva fratelui său denotă o îngrijorătoare acumulare de luciferism, închipuindu-şi probabil că viaţa i-o poate da tot el înapoi, aşa cum o izvodeşte din huma însămânţată. În acest punct, Dumnezeu intervine şi-i ia puterea asupra pământului (4, 12), sortindu-l nomadismului.

Florea TIBERIAN

PACEPIADA

o radiografie a trădării

Gabriel CONSTANTINESCU

Recent, printr-o hotărâre a Curții Supreme de Justiție, sentința de condamnare la moarte pentru crimă de înaltă trădare a fostului general de securitate Ion Mihai Pacepa a fost casată. "Trădătorul", cum era stigmatizat Pacepa până deunăzi în documentele Serviciului de Informații Externe, a fost reabilitat atât juridic, cât și moral, redându-i-se rangul de general-locotenent, precum și averea confiscată de regimul comunist. O remarcabilă performanță a Guvernului și Justiției României care, la zece ani de la o "revoluție" care s-a vrut anticomunistă și de la instaurarea unui regim care pretinde a fi "democrat", a reușit să înfăptuiască un prim act de *restitutio in integrum!*

"S-a înfăptuit un act de dreptate", declară sentențios actualul patron al Justiției românești, d-l Valeriu Stoica. O apreciere neîmpărtășită însă de cei, din păcate puțini, care mai păstrează respectul față de comandamentele morale și care asistă îngrijorați la procesul de degradare a justiției românești. Ca urmare a ingerințelor politice, dar și corupției din magistratură, s-a ajuns până acolo încât instituția care ar trebui să întruchipeze ideea de *Justitia Fundamentum Regnorum* să se transforme într-o tarabă la care aplicarea legilor și administrarea dreptății se face la tocmeală: "Cine dă mai mult, are câștig de cauză!"

Pentru marea majoritate a populației, repunerea pe rol a "cazului Pacepa" a trecut aproape neobservată. Într-o lume în care oamenii sunt copleșiți de "grija zilei de azi" înaintea "grijii pentru ziua de mâine", este greu de presupus că se vor mai găsi resurse de energie sufletească pentru participarea la problemele majore cu care este confruntată viața publică. Deoarece însă, în toate timpurile, trădarea a fost considerată ca un act josnic, de o gravitate deosebită, ar fi greșit să repartizăm "cazul Pacepa" la capitolul faptelor diverse. Ar însemna să mai adăugăm încă un element la procesul de dezagregare morală a societății românești. Și cum nu dorim să ne angajăm pe această pantă nefastă pentru existența unei națiuni, ne propunem să găsim un sistem de criterii de judecată convingător, în raport de care actele de trădare să apară în adevărata lor lumină și mai ales să stimuleze indignarea și oprobiul public.

Un astfel de sistem de criterii pentru aprecierea gravității actelor de trădare ar putea fi Codul penal. Dar prevederile Codului penal, chiar și în versiunea recent îmbunătățită de d-l Valeriu Stoica, au un caracter relativ și o aplicabilitate limitată în timp, servituți impuse adeseori de climatul politic. De aceea, am recurs la un sistem de ierarhizare a gravității faptelor cu caracter antisocial, precum și a sancțiunilor asociate acestui gen de fapte mai puțin obișnuit, dar care are avantajul de a se inspira din principiile moralei creștine, ceea ce îl face imun la relativismul, dar mai ales la injoncțiunile factorilor politici, adeseori în contradicție cu normele morale. Este vorba de viziunea poetului Dante Alighieri (1265-1321), care în *Infernul,* său realizează o astfel de ierarhizare, ce nu numai că a rezistat timpului, dar se dovedește a fi mai actuală ca oricând.

"Cum este conceput și orânduit Infernul - ne lămurește Francesco De Sanctis în capitolul intitulat *Divina Comedie* din *Istoria literaturii italiene* - ne-o explică, în Cântul al XI-lea, poetul însuși, arhitect și filosof al construcțiilor sale. Împărăția răului este împărțită în trei lumi, corespunzătoare celor trei mari categorii ale nelegiuirii: necumpătarea și violența, șiretenia și premeditarea rece. Fiecare din aceste categorii se împarte în genuri și specii, în cercuri și brâuri. Conceptul etic al acestei scări a crimelor constă în convingerea că acolo unde infamia este mai mare, crima este și ea mai mare, iar infamia nu stă atât în faptă, cât în intenție. De aceea șiretenia și înșelăciunea sunt mai vinovate decât necumpătarea și violența, iar premeditarea rece a trădătorilor este mai vinovată decât șiretenia. De unde evoluția istorică a Infernului, unde se trece de la cei mai puțin vinovați, necumpătații din cetatea Dite, loc al violenților, și apoi se coboară în Văile-Rele, *Malebolge*, iar de acolo în puțul trădătorilor... Apele putrede ale Malebolgelor înghețată sub suflul aripilor enorme ale lui Lucifer, se întăresc, devin o mare de sticlă dinăuntrul căreia transpar, ca niște fire de paie, trădătorii: cei ce și-au trădat rudele se găsesc în *Caina*, cei ce și-au trădat patria, în *Antenora*, cei ce și-au trădat prietenii în *Tolomea*, iar cei ce și-au trădat binefăcătorii, în *Giudecca*. Pedeapsa e una singură, dar mărită treptat, după cum este și crima. Mișcarea se stinge încetul cu încetul, viața se pietrifică, până ce lacrima, cuvântul și mișcarea încetează cu totul".

Așadar, în viziunea lui Dante, Infernul este un con cu vârful în jos, împărțit în nouă cercuri, care la rândul lor sunt compartimentate în brâuri. Pe măsură ce cobori spre vârful conului, cercurile sunt din ce în ce mai mici, iar faptele comise de cei care le populează, din ce în ce mai grave. Cercul al nouălea este destinat ispășirii celei mai odioase crime pe care o pot săvârși oamenii, *trădarea*. Iar în ultimul brâu al acestui cerc, destinat trădătorilor, tronează Lucifer - Satana -înfipt în mijlocul gheții eterne, ținând în cele trei guri ale sale pe Iuda, Brutus și Cassius, simboluri ale celei mai detestabile forme de trădare, "trădarea binefăcătorilor"...

Raportându-ne la această topografie morală a Infernului, nu greșim afirmând că, pentru faptele săvârșite de fostul general de securitate, locul ce i se cuvine nu este coloana adevăraților luptători anticomuniști, acolo unde, printr-un act de dezgustător servilism față de mai marii veacului, l-a așezat actuala Justiție românească, ci în cercul al nouălea al Infernului. Fiecare din cele patru brâuri ale cercului destinat trădătorilor sunt îndreptățite să-l reclame ca pe unul de al lor pe "trădătorul" Pacepa, care a trădat tot ceea ce poate fi trădat pe această lume.

Gustave Doré, *Giudecca*
(*Infernul*, c. XXXIV, vv. 20-68)

În primul rând, Pacepa nu ar trebui să lipsească din **Caina**, brâul unde își ispășesc osânda "trădătorii rudelor". Desfigurat de egoism, Pacepa nu a avut nici o reținere în a-și trăda familia, respectiv soția și fiica, lăsându-le zălog autorităților comuniste, deși știa mai bine ca oricine cât de dure erau represaliile la care erau supuse familiile transfugilor politici. Aceasta cu atât mai mult cu cât, așa cum rezultă din documentele Departamentului de Securitate a Statului, soția sa era alcoolică ("consumă băuturi tari până la pierderea autocontrolului"). O situație care îl obliga moralmente să fie alături de ea, asigurându-i tratamentul adecvat în astfel de împrejurări. Cât privește relația cu fiica sa, deși comentatorii "cazului Pacepa", dar și el însuși, pretind a fi foarte afectuoasă, iubitorul tată nu a avut remușcări, abandonând-o la discreția Securității.

În al doilea rând, înfierarea lui Pacepa ca "trădător de patrie" este întru totul îndreptățită, astfel că osândirea lui la chinurile veșnice din **Antenora** este o măsură dreaptă. Cu următoarea precizare însă. În mod obișnuit, cei care-l acuză pe Pacepa de trădare sunt comuniștii. Ei asociează actul trădării de dezertarea sa în Occident, ceea ce este fundamental greșit. Este adevărat că Pacepa și-a trădat Patria, dar trădarea sa nu s-a produs în momentul dezertării în Occident, ci cu mult înainte. Ion Mihai Pacepa și-a trădat Patria când s-a alăturat regimului comunist, devenind ofițer de securitate. Să nu fi știut oare "venerabilii" magistrați de la Curtea Supremă de Justiție, care l-au reabilitat pe generalul de securitate Ion Mihai Pacepa, că acesta "a intrat în serviciul secret încă din anii 1946 - după cum relatează Alexandru Nichita în cartea sa *Pacepa contra Pacepa* - și că prima sa misiune a fost să se infiltreze în munți, unde erau grupuri răzlețe de legionari și de foști ofițeri anticomuniști, care trebuiau depistați și localizați pentru a fi prinși, misiune de care s-a achitat cu succes? O fi povestit el șefilor săi de la C.I.A. despre curajoasele sale acțiuni?".

În al treilea rând, Pacepa se face vinovat de ceea ce Dante denumește "trădarea prietenilor", faptă care este ispășită în cel de al treilea brâu - **Tolomea** - din ultimul cerc al Infernului. Orice grup uman, constituit ca atare în virtutea unui scop comun, este guvernat de un sistem de norme de conduită a căror respectare devine obligatorie o dată cu aderarea la grupul respectiv. Medicii au jurământul lui Hippocrate, dar și hoții și tâlharii, în pofida activității lor reprobabile, au o "etică" specifică în virtutea căreia îi înfierează ca trădători pe cei care nu o respectă. Or, în momentul în care Pacepa a făcut "pactul cu diavolul", intrând în Securitate, el s-a legat să respecte "codul etic" al instituției respective. Un legământ solemn, pe care însă l-a încălcat, trădându-și tovarășii. În acest context este cutremurător cinismul cu care "eroul" Pacepa descrie în cartea sa autobiografică, *Orizonturi roșii*, consecințele dezertării sale în Occident. "În septembrie 1978, presa occidentală și sursele diplomatice de la București au raportat că dispariția lui Pacepa a fost urmată de cea mai mare epurare politică din România postbelică. O treime din conducerea Consiliului de Miniștri a fost demisă. Douăzeci și doi de ambasadori au fost înlocuiți și peste doisprezece ofițeri de Securitate de cel mai înalt grad au fost arestați, împreună cu alte câteva zeci de grad ceva mai mic, care pur și simplu s-au spulberat, au dispărut din vedere, luați de furtuna tulburărilor. Generalul Eugen Luchian se află printre cei din urmă". În fața acestei probe de monstruozitate morală, singurul comentariu posibil este următorul citat din *Analele* lui Tacit: *Proditores etiam iis quos anteponunt invisi sunt* (Trădătorii sunt odioși chiar și acelora pe care îi preferă).

Și, în sfârșit, în al patrulea rând, vinovăția care-l recomandă pe Pacepa drept candidat sigur la cel mai de jos loc al Infernului, **Giudecca**, acolo unde sunt azvârliți cei mai odioși criminali, este "trădarea binefăcătorilor". Pacepa s-a împărtășit din plin de bunăvoința, încrederea și protecția clanului Ceaușescu. Între securistul domic să se afirme și familia prezidențială au existat relații nemijlocite, adeseori confidențiale. Pentru devotamentul de care a dat dovadă, Pacepa a ajuns să fie considerat ca un adevărat membru al clanului Ceaușescu. Așa se explică meteorica sa ascensiune pe scara ierarhică a Securității, precum și avantajele materiale de care s-a bucurat, oferindu-și un stil de viață ce depășea cu mult posibilitățile tovarășilor săi de tagmă. Iar răspunsul lui "Nel" (așa îl alinta Nicu, prințul moștenitor) a fost ingratitudinea împinsă până la felonie.

Și pentru a întregi portretul moral al acestui odios personaj, să mai amintim că, așa cum susțin tovarășii săi din fosta Securitate, Pacepa a făcut parte din cea mai detestată categorie de spioni, categoria agenților dubli. Iar dacă este să ascultăm ce spun cei inițiați în tainele fostei Securități, Pacepa ar fi fost de fapt agent triplu, aflându-se în același timp atât în slujba Securității române, cât și pe statele de plată ale KGB-ului și CIA. Pe acest abject ipochimen, care aparține unor vremuri pe care le vrem definitiv apuse, l-a reabilitat Curtea Supremă de Justiție!!!

"Cazul Pacepa" nu reprezintă un interes în sine. Un ofițer de securitate, așa cum au fost destul de mulți în țările socialiste, care, în momentul când era pe punctul să fie "demascat" pentru găinăriile la care se preta în paralel cu îndeplinirea sarcinilor de serviciu (pe care și le-a îndeplinit fără reproș), a ales calea dezertării la inamic, atât pentru a-și salva viața, cât și pentru a-și încasa arginții cuveniți pentru vinderea de secrete inamicilor României de la acea dată. Până aici nimic neobișnuit și grav. Lucrurile încep să ia o turnură îngrijorătoare din clipa în care se conturează un curent de opinie care tinde să-l considere pe fostul securist ... "erou național". Or o astfel de dereglare a dreptei judecăți este posibilă numai într-o comunitate în care criteriile autohtone de valorificare morală au fost înlocuite cu criterii de sorginte exogenă, criterii împrumutate de aiurea, consecința fiind pierderea identității definitorii pentru comunitatea respectivă. Este tocmai ceea ce s-a întâmplat cu noi românii după 23 August 1944.

În anul 1917, pe frontul Moldovei, doi ofițeri din elita oștirii, provenind din familii ilustre, colonelul Sturdza, comandantul unei divizii, și locotenent-colonelul Crăiniceanu, comandantul unui regiment, s-au pus în serviciul inamicului, trădându-și țara. (Ei urmăreau să scoată România din alianța cu Antanta și să o alăture Puterilor Centrale). O tentativă eșuată lamentabil. Sturdza reușește să fugă în liniile inamice, dar complicele său Crăiniceanu este arestat. Primul a fost condamnat la

(continuare în pag. 5)

o radiografie a trădării

(urmare din pag. 4)

moarte în contumacie pentru înaltă trădare şi dezertare la inamic în timp de război. Cel de al doilea a fost judecat de o Curte Marţială, dar contrar legilor în vigoare s-a bucurat de clemenţa judecătorilor, care l-au condamnat numai la muncă silnică pe viaţă. (Magistraţii militari au ţinut seama de faptul că trădătorul era fiul generalului Crăiniceanu, fost ministru de război şi nepotul de soră al generalului Prezan, comandantul Armatei a IV-a). Aflând de îndulgenţa judecătorilor, generalul Prezan a avut o atitudine asemănătoare eroilor din tragediile antice. A casat sentinţa, a dispus rejudecarea procesului şi a semnat personal noua sentinţă de condamnare la moarte a trădătorului. Colonelul Crăiniceanu a fost executat în Vinerea Mare a anului 1917, sentinţa fiind dusă la îndeplinire de un pluton de ostaşi din propriul său regiment, care a fost adus de pe front să asiste la execuţia trădătorului.

Cazul Sturdza a avut însă şi un epilog demn de reţinut. În anul 1941, fostul ofiţer din Armata Română, condamnat la moarte pentru trădare şi dezertare la inamic, stabilit după terminarea războiului în Elveţia, îi adresa Mareşalului Ion Antonescu un memoriu prin care solicita să fie reabilitat public pe temeiul faptului că linia politică pentru care a militat în 1917 - alianţă cu Germania şi război împotriva Rusiei - s-a dovedit a fi fost justă. Răspunsul Mareşalului la acel impertinent memoriu, care avea ca substrat dominaţia Germaniei în lume la acea dată, a fost un refuz categoric, în conţinutul căruia era exprimată următoarea idee: *Schimbarea orientării politice a unui stat este apanajul guvernului legitim al statului, nu al indivizilor. Cât priveşte încălcarea jurământului ostăşesc şi dezertarea la inamic, aceste fapte sunt crime imprescriptibile, pe care Guvernul României le tratează ca atare.*

Şi tot în Moldova, de data aceasta la 23 August 1944, un număr ruşinos de mare de generali şi ofiţeri superiori, la instigaţia oamenilor politici ai timpului, şi-au trădat ţara, au abandonat bătălia de apărare a hotarului de răsărit şi au predat inamicului trupele pe care le aveau sub comandă. Ce a urmat după acest ruşinos act de trădare, mascat de un pseodoarmistiţiu proclamat de imaturul suveran al ţării la îndemnul camarilei şi al politicienilor, se ştie. Toată armata de pe frontul Moldovei a fost târâtă în captivitatea sovietică, ţara a fost cotropită de Armata Roşie şi peste naţiunea română s-a aşternut noaptea lungă a dictaturii comuniste.

Cât priveşte soarta organizatorilor şi a executanţilor actului de la 23 August, ea nu este de invidiat. La scurt timp după ieşirea ţării din războiul antisovietic, politicienii au avut prilejul să constate pe viu tratamentul aplicat de comunişti "tovarăşilor de drum". Cei documentaţi în această privinţă s-au pus la adăpost din timp, fugind în Occident. Cei naivi şi de bună-credinţă au sfârşit însă în temniţele comuniste. (Cazul Iuliu Maniu este elocvent în acest sens. La 9 decembrie 1944 era pe deplin lămurit ce a însemnat alianţa cu URSS şi îi declara lui Burton Berry, reprezentantul SUA în România, "că dacă ar fi ştiut că li se va da mână liberă sovieticilor să aplice termenii armistiţiului, nu l-ar fi sfătuit pe Rege să semneze armistiţiul". Regrete tardive, care însă nu constituie o scuză pentru un om politic, care prin "sfaturile" sale a împins întreaga naţiune în dezastru). Oarecum similară a fost şi soarta executanţilor, a generalilor trădători. După ce condamnaseră trupele care au luptat în prima parte a războiului până la Stalingrad, după 23 August, în fruntea altor trupe decât cele pe care le predaseră ruşilor, au pornit alături de armata sovietică să aducă fericirea comunistă în inima Europei! Treabă murdară de condotieri care-şi pun îndemânarea de strategi în slujba cetăţii care plăteşte mai mult. Nu se vor bucura însă de gloria dobândită luptând alături de armata comunistă. Mulţi dintre ei vor fi acuzaţi de sovietici pentru crime de război săvârşite în campania din Răsărit şi vor avea prilejul să reflecteze asupra gratitudinii bolşevice în închisori. Datorită actului de la 23 August, afirmă susţinătorii săi, războiul din Europa a fost scurtat cu şase luni. Afirmaţia este adevărată, dar cu menţiunea că este vorba de războiul Uniunii Sovietice şi al aliaţilor ei, nu de războiul *nostru*. Din această acrobaţie politică, noi ne-am ales doar cu sute de mii de morţi pe câmpurile de lupte, atât din Est, cât şi din Vest, precum şi cu stigmatul trădării.

Dar consecinţele cele mai grave pentru evoluţia nefericitei noastre ţări după 23 August 1944 au fost provocate de ceea ce scriitoarea Ana Selejan denumeşte "Trădarea intelectualilor". Dacă în România regimul comunist şi-a înfipt rădăcinile mai adânc decât în celelalte ţări din spatele cortinei de fier, aceasta s-a datorat în mare măsură zorului cu care un număr regretabil de mare de personalităţi culturale şi-au convertit vagile afinităţi cu orientările de stânga din Europa interbelică în înverşunate convingeri comuniste. Aceste figuri de tristă amintire nu s-au mulţimit doar să asiste cu indiferenţă la marginalizarea "colegilor" de breaslă care au refuzat să se dezică de convingerile lor din trecut. În zelul lor marxist de proaspeţi membri PCR nu au pregetat ca, prin denunţuri calomnioase şi liste negre, să participe la "vânătoarea de vrăjitoare" dezlănţuită de regimul comunist.

Marea vinovăţie a "intelectualilor trădători" a constat însă în mutilarea conştiinţelor generaţiilor tinere pe care, din funcţiile înalte deţinute în instituţiile de învăţământ şi în forurile de cultură, le-au modelat în spiritul unei concepţii de viaţă străine fiinţei noastre naţionale. Timp de o jumătate de veac, ei şi discipolii lor au creat actuala pseudointelectualitate fără frică de Dumnezeu şi ruşine de oameni, stăpânită de un egoism feroce şi indiferentă faţă de bine şi rău. Această pseudointelectualitate care poartă, prin filiaţie, stigmatele trădării, conduce astăzi România. Reprezentanţii ei sunt prezenţi în toate instituţiile, începând cu Preşedinţia ţării şi terminând cu ultima primărie din creierul munţilor. Gradul lor de periculozitate este însă diferit. Cei care activează în politică şi economie sunt o primejdie pentru România *de azi*, în timp ce cei care-şi desfăşoară activitatea în învăţământul de toate gradele sunt o primejdie pentru România eternă. Ca urmare, cu Şcoala ar trebui să înceapă renaşterea spirituală a României. Dar cine să iniţieze şi să conducă acest proces? În timp ce România postdecembristă nu a reuşit nici măcar să schimbe denumirea clubului sportiv "Dinamo", acest vestigiu impertinent, menit să le amintească românilor perenitatea comunismului, ciracii Academiei "Ştefan Gheorghiu", *mulţi* dintre ei alogeni, reciclaţi în Occident, s-au transformat din agenţi ai aparatului agitprop al Comitetului Central PCR în analişti politici însărcinaţi de oculta internaţională să-i îndrume pe români spre tărâmul aducător de fericire al mondialismului.

În acest climat politico-moral nu este exclus ca, la sugestia consilierilor săi, Preşedintele Emil Constantinescu să-i recunoască generalului de securitate Ion Mihai Pacepa chiar calitatea de "erou naţional"...

(urmare din pag. 2)

OMERTA DE PARTID ŞI DE STAT

De la început, însă, s-au manifestat "interese mafiote care au întârziat apariţia hotărârii de guvern care reglementează funcţionarea AVAB, pentru a se acorda, în acest timp, reeşalonări ale unor credite", după cum a declarat Traian Băsescu.

Cine favorizează aceste interese mafiote? Chiar Banca Naţională a României, care " a tot «negociat» anumite modificări ale atribuţiilor AVAB, ceea ce a determinat tergiversarea înfiinţării propriu-zise a Agenţiei", pentru că "oficialilor din BNR şi Bancorex nu le este frică numai pentru că sunt creditele neperformante, ci în mod deosebit pentru identificarea vinovaţilor care au acordat aceste împrumuturi" - după cum afirmă chiar directorul AVAB, dl. Ovidiu Grecea (în interviul acordat ziarului *Ziua* din 11 mai). Deşi, "din 1994, BNR plăteşte «Price Water House Cuppers» să-i facă auditul", deşi "are Direcţie de supraveghere, Serviciu juridic", conducerea BNR află abia acum, cu stupefacţie, că "sunt sute de miliarde pagube şi 1.000 de dosare numai cu credite neperformante la Bancorex" - în situaţia în care "până acum nu putea avea acces nimeni la documente, pentru că ni se închidea în nas uşa pe care scria «secret bancar». Numai într-un «secret bancar» o ţinem de nouă ani încoace şi uite unde-am ajuns!" În consecinţă, "deosebit de ocupatul" Mugur Isărescu "colaborează" cu reprezentanţii AVAB, pasându-i pe aceştia pe mâna vice-guvernatorului Bogza...

Poziţia acuzatoare a directorului AVAB la adresa politicii de supraveghere bancară a BNR nu este singulară. Preşedintele BRD, Bogdan Baltazar, avertizează (în interviul din *Adevărul* /19 mai) că "atunci când constaţi apariţia unor abateri grave şi pericol într-o bancă sau alta, trebuie să iei ţignalul şi să fluieri", "funcţia autorităţii de supraveghere fiind tocmai să presimtă falimentul", prin practicarea unei "politici de foarte mare transparenţă" (la antipodul *secretului bancar* ! - n.n.). Dar, ca şi în cazul reglementării situaţiei băncilor populare - cooperative de credit, "Banca Naţională se ascunde şi zice că «nu e treaba mea». Da' a cui e?..."

"NE FAC LEGI ŞI NE PUN BIRURI, NE VORBESC FILOSOFIE"...

Chiar şi premierul Radu Vasile iese la atac (într-o emisiune televizată) cerându-i Băncii Centrale "să-şi asume responsabilitatea pentru lipsa de profesionalism a managerilor bancheri" şi "*lipsa de supraveghere* a Comitetului de Supraveghere al Băncii Naţionale, a cărei intervenţie este foarte slabă". Dar, referitor la jaful bancar, acelaşi Radu Vasile afirmă că "nu e vorba de închisoare" (dându-le astfel de înţeles *pretinilor* că vor rămâne în libertate, bine-mersi!) pentru că domnia sa nu e un om (de) drept ca Victor Ciorbea, ci, după cum îi place să declare, un "economist". Când era parlamentar nu a făcut economie de cuvinte pentru a susţine *autonomia* Băncii Naţionale, dar după ce s-a ajuns, ca prim-ministru, a început să-şi reformeze "gândirea" economică, acuzând BNR că duce o politică monetară în contradicţie cu a Guvernului. Ca să închidă ochii faţă de "lipsa de supraveghere" a conducerii BNR, Radu Vasile îi solicită să renunţe la politica monetară (autonomă!) bazată pe intervenţia asupra cursului valutar şi să-şi însuşească, în schimb, politica (dictată de Guvern!) de acordare de credite cu o dobândă scăzută (ceea ce BNR refuzase până acum pe motivul îndreptăţit că în condiţiile actuale o astfel de decizie ar produce inflaţie). Prinsă, însă, la cotitură, conducerea BNR e constrânsă de Guvern să accepte acordarea de credite neperformante aceleiaşi economii neperformante. Dovadă: acceptarea (pentru "liniştea noastră") de către guvernul Vasile a creditelor "cu dobânzi foarte avantajoase" - după cum se precizează în protocolul încheiat la începutul lunii iunie cu sindicatele braşovene - de 100 de miliarde lei pentru uzina Roman şi 50 de miliarde lei pentru Tractorul. Dar şi aceste credite neperformante, cu dobânzi scăzute (*comandate* de guvernul Vasile!) vor continua să îngraşe firmele-căpuşă aferente, *din* pricina cărora managerii acestor întreprinderi *de stat*, nu a fost, nu este şi nu va fi interesat de vreo restructurare sau privatizare. În acest timp, 300 de miliarde lei alocaţi (pe hârtie!) de la buget pentru întreprinderile mici şi *mijlocii* (care ar trebui să fie adevăratul beneficiar al creditelor cu dobândă scăzută!) sunt blocaţi la Ministerul Finanţelor - după cum a declarat dl. Remeş - pentru a fi luaţi de la gura rahiticului sector privat şi deturnaţi la Bancorex - cea mai mare gaură neagră a sistemului bancar.

Cu siguranţă că nu vom vedea după gratii pe nici unul din marii beneficiari ai "creditelor neperformante", care, în continuare, "ne fac legi şi ne pun biruri, ne vorbesc filosofie"... - atâta vreme cât miza criticilor acerbe din partea Guvernului la adresa BNR se limitează la îngenuncherea acestei instituţii (şi) faţă de actuala Putere. La noi, problema raporturilor fostei şi *actualei* Puteri cu BNR nu diferă de cea a raporturilor dintre Putere şi Televiziune, în sensul că nici fosta şi nici actuala Putere n-au fost preocupate de asigurarea acurateţii unui statut de (relativă) independenţă a acestor instituţii, ci, dimpotrivă, de acapararea lor, în propriul interes...

GERIATRIA SALVEAZĂ ROMÂNIA

Politicienii noştri vorbesc frecvent despre *criză* (politică, morală, economică etc.) folosind, însă, impropriu acest termen, căci, în esenţă, criza este o durere mobilizatoare. Dar ce-i doare şi, în consecinţă, ce-i mobilizează pe politicienii noştri? Poate doar faptul că - vorba premierului - nu mai este mare lucru de furat în ţara asta; de aceea, în România nu există decât *o criză de oameni cinstiţi* care mor pe capete (fără ca nimeni să mai vorbească despre actualul *genocid*) pentru că nu se pot adapta la "ontologia" de tranziţie, rezumabilă cartezian la formula *fur, deci exist*. Cine să lupte cu mafia securistă? Ion Diaconescu, abia cărăindu-şi "mesajul" obosit, în surdină, ca o găină hrănită numai cu chimicale? Moş Ţepelea - încrementit într-o poziţie acacacademică faţă de adversarii săi politici (care l-au "uns" academician)? Mai sprinţar pare Papillon (zis şi Ion Raţiu), care se ambiţionează (ca şi Marina Voica) să-şi păstreze *distinsul* accent străin... Sau, poate, într-un efort de adaptare la *cotidian*, l-a angajat ca director pe Ion Cristoiu? Problema nu este că Ion Cristoiu face o *cotidiană* propagandă PRM-istă pe banii lui Ion Raţiu, ci ce (mai) caută Ion Raţiu (ca patron al *Cotidianului*) în PNŢCD?

Promovarea merituoasă a unui *psihiatru* ca Remus Opriş - omul potrivit la locul potrivit - printre fruntaşii PNŢCD nu este suficientă pentru însănătoşirea acestui partid, atâta vreme cât domnul doctor nu este secondat în munca lui şi de un *gerontolog* (mult mai *eficient* în această situaţie decât ginecologul care-l consiliază pe ministrul Mureşan cum să chiureteze agricultura!).

Până atunci, speranţa rămâne în "rătăcirile" americanilor... Dacă vreuna din rachetele NATO ar fi nimerit, din greşeală, peste Procuratură, s-ar fi terminat cu neînceperea *urmăririi penale a pretinilor* la Cataramă... Iar dacă alta s-ar fi pripăşit prin bătătura Guvernului, în sfârşit s-ar fi deblocat reforma la români!...

Traian Călin UBA

IDOLATRIE, SIMBOLISM, ICONICITATE

Credința, ca act de cunoaștere, poate fi falsă sau adevărată. Ea parcurge, la scară istorică sau personală, diferite etape. Tot ca act de cunoaștere, ea este obligată să facă față unor exigențe.

Părintele Stăniloae detectează trei stadii în perceperea divinității, stadii care sunt în strânsă legătură cu istoria Revelației. Cel dintâi este cel al omului idolatru. Idolul este expresia unei atitudini și concepții spirituale panteiste, care nu înalță spiritul la transcendență, ci dimpotrivă, îl înlănțuie în cele văzute, imanente. Prin idol, aceste forțe imanente sunt exagerate demonic și sunt amestecate cu forțele naturii, exercitând, în acest fel, o atracție sporită. Acestor forțe li se asociază mituri ce le personifică, le justifică sau le fac apoteoza. Aceasta era, spune în continuare Părintele Stăniloae, starea întregii omeniri până la chemarea lui Avraam; după aceea a tuturor popoarelor, cu excepția poporului ales; iar de la Hristos încoace, a tuturor popoarelor păgâne (1).

Simbolul, lumea simbolică ar fi stadiul imediat superior. Simbolul trimite deja la o realitate deosebită de sine, e o punte între două lumi, pe care le și deosebește, le și leagă. Pentru gândirea simbolică, lumea nu mai este realitatea ultimă, sensul ei tainic primindu-l, în calitate de simbol, de la o lume superioară. Simbolul este o scară care ajută spiritului să urce la realitatea simbolizată. Deci, simbolul are, simultan, un caracter de *chip* și de *mijloc* de înălțare (2). Pentru a accede la lumea de dincolo de simbol, la care trimite acesta, este nevoie de o privire spirituală. O astfel de viziune, după Berdiaev, *"exprimă natura dinamică a spiritului"*, *"vede peste tot în lume numai semne și simboale ale altei lumi"* (3). Celor înduhovniciți, spune arhimandritul Ciprian, un teolog rus, *"această lume li se înfățișează simbolică, plină de logos, spirituală"* (4).

Într-un fel, întreaga lume poate fi privită ca simbol. Dar această privire poate avea două direcții diferite. Fie ca o simplă convenție omenească în care *"orice obiect și fenomen din ea poate semnifica pe oricare altul"*, pe seama unor relații cu caracter cauzal, și, în acest caz, trimite mai mult spre idolatrie. Fie ca un *"cifru prin care se contemplă transcendența și nu vreun alt lucru sau fenomen"*, situație în care conduce spre icoană, înțeleasă în sens larg. În primul caz este un simbol natural. În al doilea, un simbol metafizic.

Sfântul Grigorie Palama merge mai departe și spune: *"Dumnezeu a zidit această lume văzută ca pe un reflex al lumii de mai presus de lume, pentru ca prin contemplarea spirituală a ei să ajungem, ca pe o scară minunată, la lumea aceea"* (5).

Această stare Părintele Stăniloae o numește *"realism simbolic"*. Astfel facem un pas decisiv spre icoană. Explicația acestui realism simbolic se află în învățătura despre energiile necreate, formulată tot de Sfântul Grigorie Palama (6). Dar *"singurul lucru clar pe care ni-l fac cunoscut simboalele este existența lui Dumnezeu și relația Lui cu ele și, prin ele, cu noi"* (7).

O dată cu icoana, acest stadiu este și el depășit în favoarea unei prezențe harice a lumii de dincolo. Icoana nu reprezintă numai o înfățișare, conform erminiei stabilite de Biserică, a lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, a sfinților și a unor scene din viața lor, cu prezența harică a acestora și cu ancorarea în *eshaton*, ci presupune o întreagă *teologie*, adică o concepție coerentă și complexă referitoare la cunoașterea lui Dumnezeu, în exprimările Sale pe calea energiilor necreate. Omul iconic pleacă de la simbol, dar trece dincolo de el, spre un realism nețărmurit. Simbolul trimite spre o altă lume, dar prin icoană, înțeleasă în sens larg, nu se rămâne la sugerarea simbolică, ci se ajunge la trăirea în prezența celor simbolizate: *"Lucrul văzut e simbol al paradigmei sale nevăzute, tocmai prin faptul că acestea două fără să fie una, sunt totuși la un loc, sunt nedespărțite. În aceasta stă antinomia simbolului, că pentru a cunoaște ceea ce nu se vede, trebuie să privești la ceea ce se vede, dar în același timp, trebuie să depășești ceea ce se vede"* (8). Chiar și simboalele profetice (cele alese în chip divin și

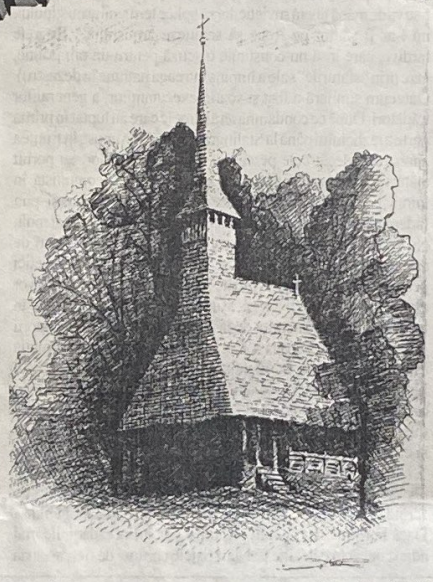

investite cu o putere deosebită, aceea de a anticipa Cuvântul întrupat) *"sunt încă un zid prea puțin transparent între om și Dumnezeu, ridicându-se mai degrabă ca un zid despărțitor pe care abia întruparea de fapt a Cuvântului îl va surpa"* (9). O dată cu întruparea lui Dumnezeu-Fiul, icoana devine o *"necesitate"* în viața umanității, ea exprimându-o *"prezență dumnezeiască infinit mai sporită"* (10). Dar acum icoana va coexista cu simbolurile, nu le va anula, dar va conduce la o subțiere a lor (11). Perdeaua aluzivă și, într-un fel, izolatoare a simbolurilor a fost sfâșiată o dată cu întruparea, ca mai târziu catapeteasma Templului la Răstignire, înlesnindu-se un acces perpetuu și veșnic la jertfa din Sfânta Sfintelor. Prin simbol avem acum o anticipare, o străvedere, iar prin icoană o vedere directă, o pătrundere în lumea reală și concretă a Împărăției lui Dumnezeu, în viața *"veacului ce va să fie"*, cum spune *Crezul*.

Atât la scară personală, cât și la scară etnică pot fi întâlnite, în general, toate *cele trei stadii ale relației omului cu Dumnezeu*: cel *idolatru*, cel *simbolic* și cel *iconic*. Ele pot fi independente și succesive, dar cel mai adesea interferează, se întrepătrund și din structura acestei interferări se poate aprecia stadiul pe care l-a atins persoana sau etnia respectivă pe scara cunoașterii lui Dumnezeu și a vieții în El. Creștinismul ortodox a luptat pentru veștejirea idolatriei și pentru apropierea simbolurilor de icoană. Totuși idolatria a continuat să se manifeste, fie ca un vestigiu al timpurilor precreștine, fie ca o contaminare prin contactul cu popoare necreștine, fie, în fine, ca o etapă joasă în dezvoltarea spirituale personale. Chiar în sânul creștinismului se regăsesc uneori manifestări idolatre (de exemplu, se face semnul crucii din superstiție, fără nici un suport spiritual, se spune de trei ori *Tatăl nostru* pentru a scăpa de o indispoziție oarecare etc.).

Cele trei stări ale istoriei Revelației pot fi observate și în manifestările de credință ale țăranului român. Uneori chiar în stare pură. Astfel, vrăjile sunt, fără îndoială, idolatrie, în timp ce rugăciunea curată și fierbinte este iconică. Dar, cel mai adesea, lucrurile sunt amestecate. Astfel, descântecele amestecă, în diferite proporții, elemente idolatre, elemente simbolice și elemente iconice. Riturile de trecere de asemenea, cu observația că elementele simbolice și iconice au ponderea și greutatea cea mai mare. Adesea, elementele idolatre se prezintă ca simple vestigii formale, sleite de încărcătura lor primară. Dar același lucru se poate spune uneori și despre elementele simbolice și iconice, mai ales în timpurile de pe urmă. În sensul că și ele pot fi îndeplinite formal, fără o participare ființială reală și fără conștiința conținutului lor de credință. Dincolo de toate aceste manifestări, uneori contradictorii în conținutul lor, poate fi detectată o anumită rezultantă. Poporul român își trăiește relația sa cu Dumnezeu în zona icoanei, având o conștiință incontestabilă a prezenței proxime a lui Dumnezeu în viața sa. Lumea nu este, pentru țăranul român, atât o lume de simboluri, cât și o imensă icoană a unei alte lumi, lămurite și nemuritoare. În acest sens, are dreptate Mircea Vulcănescu să vorbească de o *"teofanie a lumii"*, la români, cu *"caracter de arătare, de vădire a unei lucrări transcognitive"* (12).

Dumnezeu este prezent în tot ce se întâmplă în jurul omului. Numai El le *știe* pe toate, le *vede* și le *aude* pe toate. El *dă* și El *ia*. El *pedepsește, bate, dar nu cu parul*. Numai dacă și El *vrea*, se poate împlini a lucrare. *Cu El* se pleacă la drum și tot *cu El* îi lași acasă pe cei de lângă care pleci. El *binecuvântează*. El te *păzește*, El *Se milostivește* de tine. El *mângâie*. Mai mult chiar, este atât de apropiat nouă, încât se bucură, se mâhnește, plânge, suferă, se mânie.

Același lucru se petrece și cu Maica Domnului, față de care poporul are o mare evlavie. El o vede ca pe o adevărată maică a fiecăruia și a întregii țări (numită *"grădina Maicii Domnului"*), apropiată, prezentă, mijlocitoare și ajutătoare. Părintele Stăniloae arată cum acest lucru este probat și de unele expresii absolut specifice românilor ca *"Dumnezeu drăguțu"* și *"Măicuța Domnului"*, în care diminutivele exprimă, în același timp, dragostea, venerarea și familiaritatea (13). Lumea sfinților este și ea o lume apropiată, mai mult decât vecină, implicată în toate ale vieții. Ei, sfinții, jalonează timpul, ei ocrotesc anumite lucrări, ei pot fi invocați spre ajutor și mijlocire în diferite nevoi ale vieții de zi cu zi.

Gândul la obștească judecată, la dreptatea și milostivirea lui Dumnezeu este mereu prezent în cugetul românului. Raiul și iadul își trimit arvuna până aici. Expresii ca *"raiul pe pământ"* sau *"iadul pe pământ"* sunt des folosite.

În plus, însuși cultul icoanelor mărturisește despre prezența țăranului în zona iconicului, mai presus de simbol. *"Cinstesc sfintele icoane, nu cioplite, ci zugrăvite, dar închinațiunea nu se adresează decât ființei divine"*, relatează Dimitrie Cantemir (14). Aproape că nu există casă țărănească în care să nu existe cel puțin o icoană. Și țăranii n-au fost numai "utilizatori" de icoane, ci și "făcători". Îndeosebi în Transilvania, meșteri țărani au fost atât zugravi de biserici, cât și pictori de icoane. Fără a intra aici în detalii, trebuie remarcat felul în care aceștii meșteri țărani, supravegheați desigur și de Biserică, n-au, în general, în execuțiile lor, abateri canonice, în ciuda faptului că, pe de altă parte, uzează de o mare libertate de exprimare și, adesea, "culoarea locală" este foarte pregnantă.

Costion NICOLESCU

(1) Pr. Prof. D. Stăniloae, "Simbolul ca anticipatre și temei al icoanei", în *Studii teologice*, anul II (1957), nr. 5-6, p. 429-432.
(2) *Ibidem*, p. 432-435.
(3) N. Berdiaev, *Filosofia svobodnogo Duha*, ciast I, Ymca Press, Paris, p. 97, *apud* Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 435.
(4) Arhim. Ciprian, *Antropologia Sv. Grigoria Palami*, Paris, 1950, p. 326-327, *apud* Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 435.
(5) Sf. Grigorie Palama, *Hom.* 3, *P.G.* 151, col. 332C-333C, *apud* Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 439.
(6) Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 439.
(7) *Ibidem*, p. 441.
(8) *Ibidem*, p. 450.
(9) Pr. Prof. D. Stăniloae, "De la creațiune la întruparea Cuvântului și de la simbol la icoană", în *Glasul Bisericii*, anul XVI (1957), nr. 12, p. 863.
(10) *Ibidem*, p. 864.
(11) *Ibidem*, p. 865.
(12) Mircea Vulcănescu, *Dimensiunea românească a existenței*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1991, p. 84.
(13) Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1992, p. 159.
(14) Dimitrie Cantemir, *Descriptio Moldaviae*, Ed. Academiei, București, 1973, p.359.

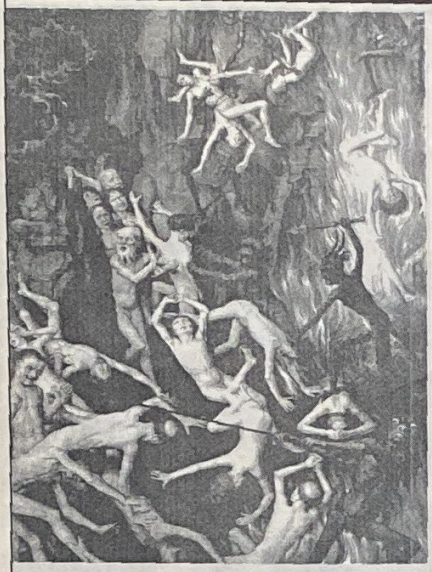

DIVINA COMEDIE

a lui DANTE ALIGHIERI

într-o nouă versiune românească de Răzvan Codrescu

INFERNUL

Cîntul al doisprezecelea

Închin cu smerenie această tălmăcire memoriei ilustrului romanist și dantolog ***MARIAN PAPAHAGI***

Îmblînzindu-l pe Minotaur, care stă de pază în pragul celui de-al șaptelea cerc al Infernului, Dante, călăuzit de Vergilius, coboară anevoie în primul brîu, unde se află un rîu de sînge clocotitor în care își ispășesc păcatele cei ce au săvîrșit în lume violențe împotriva vieții sau averii aproapelui. Osîndiții sunt supravegheați de centauri; unii dintre acești paznici necruțători încearcă să-i oprească din cale pe cei doi poeți, dar Vergilius depășește și acest obstacol, obținînd chiar ca unul dintre centauri să-i treacă pe celălalt mal, răstimp în care capătă vești despre cîțiva dintre cei chinuiți acolo.

Textul este însoțit de *Viziunea Infernului* a lui Hans Memling (cc. 1472).

(Pînă acum, din această nouă versiune românească a *Infernului* dantesc, au apărut în *Puncte cardinale* cîntu rile I-XI și XIII-XIX; cîntul XII, publicat mai jos, fusese încredințat de multă vreme revistei *Scara*, a cărei apariție nu a mai fost însă posibilă. Am găsit de cuviință ca înainte de publicarea cîntului XX – ce va fi inclus în numărul pe luna august al *Punctelor cardinale* – să umplu golul rămas, făgăduind să le ofer prietenilor de la *Scara*, în cazul reapariției revistei, traducerea unuia dintre cînturile următoare).

De cruntul loc din jos de mal, pe unde
ne opinteam, ca și de fiară[1] care
îl străjuia, tot ochiul s-ar ascunde.
Precum la Trento-a Adigei viltoare
țîșni prin coasta oarecînd surpată,
ori că s-a ros, ori de-un cutremur mare,
și de pe culmea unde-a stat odată
se prăvăli atîta stîncărie
că-i vai de cel ce-ar vrea să o străbată,
la fel mi se vădi gerunea mie;
iar sus, pe buza curmăturii, iacă,
ședea întinsă-a Cretei scîrnăvie,
cea zămislită într-o falsă vacă[2];
văzîndu-ne, cuprinsă de turbare,
porni o rană trupul să și-l facă.
Maestrul meu urlă spre dînsa: «Oare
ne iei pe noi drept al Atheneicrai[3],
cel care-n lume stînse-a ta suflare?
În lături, fiară! Pe acel ce-l ai
în fața ta[4] nu soră-ta-l îmbie[5],
ci-i doar venit să vadă-al vostru vai».
Ca taurul ce scapă din frînghie
cînd simte fierul morții-n carnea lui,
săltînd năuc, în oarbă vălmășie,
la fel pe Minotaur îl văzui;
iar domnul meu strigă: «Să trecem dară!
Cît e-nfuriat, nici o primejdie nu-i!».
Pornirăm deci spre valea-n veci amară,
cu grohotișul razna sub picioare,
căci se simțea trupeasca mea povară[6].
Eu gînditor pășeam; iar dînsul: «Oare
ți-e gîndul tot la dîmbul străjuit
de fiara ce-o lăsarăm în turbare?
Aș vrea să știi c-atunci cînd am pășit
spre adîncimi de iad întîiași dată,
nu era malul încă prăbușit.
Dar nu cu mult 'nainte să răzbată
pe-aici Cel care[7] pradă de la Dite[8]
veni noian de suflete să scoată,
de pretutindeni fură zguduite
aceste hăuri triste, de-ai fi zis
că lumile, de dragoste stîrnite,
se retopesc de-a valma în abis;
în clipa-aceea, vechea stîncărie,
crăpînd de-a lungul, astfel s-a deschis.
Ci-acum te uită-n valea de urgie,
să-i vezi în rîu de sînge clocotind
pe cei ce săvîrșiră silnicie».
O, cîte pofte oarbe ne cuprind
și cîte furii ne smintesc pe lume,
pe care-n iad le ispășim trudind!
Văzui un șanț ce-ncercuia anume
întregul șes, precum deja-mi spusese
cel ce trimis era să mă îndrume[9];
iar între șanț și rîpă, -n cîrduri dese,
goneau centauri[10] ce purtau săgeți
ca-n lume sus, cînd la vînat se iese.
S-au fost oprit cînd ne-au văzut drumeți
pe-acel meleag, iar trei, desprinși din ceată,
cu arcu-ntins ne-au țintuit semeți;
și unul dintre ei strigă deodată:
«Spre care chin vă poartă pașii-n jos?
Vorbiți, ori dacă nu, slobod săgeată!».
Iar domnul meu: «Răspuns cuviincios
i-om da lui Chiron[11], iară ție nu:
de cînd te știu, te-aprinzi fără folos!
E Nessus[12], cel ce viața și-o pierdu
pentru frumoasa Deianira», -mi spuse,
«și răzbunarea singur și-o ținu;
la mijloc, cel ce ochii-n piept și-i puse
e Chiron, ce de-Ahile se-ngriji,
iar celălalt e Folus[13], ce-aprig fuse.
Prin șanț se-nvîrt întruna, mii și mii,
și săgetează sufletele care
dinsînge-afară-ncearcă a ieși».
Ne-apropiam de fiarele sprintare
cînd Chiron, o săgeată apucînd,
prin barbă și-o trecu și gura mare
și-i dezveli, spre soții lui zicînd:
«Vedeți cum sunt din loc urnite toate
sub pașii celui dinapoi[14], pe rînd?
Așa ceva cu morții nu se poate!».
Însă Virgil, ajuns la pieptul unde
se află două firi îngemănate[15],
îi și răspunse: «Nimeni nu-ți ascunde
că-i viu și din nevoie-l duc cu mine,
iar nu de drag, prin văile afunde.
Din Aleluia se-ntrerupse cine
m-a fost trimis să port de grija lui[16]:
nici el nu-i fur, nici eu străin de bine.
Ci-n numele puterii-n slujba cui[17]
pornii pe-aceste căi cumplite foarte,
îți cer pe unul dintre-ai tăi să-l pui
să ne arate drumul mai departe,
ducîndu-l și pe-acesta-n cîrca sa,
căci nu e duh, prin aer să se poarte!».
Lui Nessus, care-n dreapta lui se-afla,
îi zise Chiron: «Calea le-o arată
și-alungă cîrdul care-n drum v-ar sta!».
Pornirăm deci cu călăuza dată
de-a lungu-acelui rîu clocotitor
din care crunt mugea damnata gloată.
Pînă la pleoape-n valul arzător
o parte sta, și-acel centaur[18] zise:
«Tirani vestiți pentru cruzimea lor
își plîng pe-aici păcatele comise.
Lîngă-Alexandru[19] șade Dionis[20],
de care crunt Sicilia pătimise;
cel ce-are-n creștet părul negru-nchis
e Azzolino[21]; celălalt, bălai,
e Opizzo da Esti[22], cel ucis
de fiu-i vitreg pe lumescul plai».
La domnul meu privii, iar el spre mine.
«Crezare lui se cade-acum să-i dai».
Nu mult trecu și-l văd că se apine
din nou pe Nessus lîngă-o altă ceată,
ce pîn' la gît în clocot trupu-și ține,
și-o umbră mai retrasă ne arată:
«Acesta-n templu-o inimă lovi
ce pe Tamisa și-azi e venerată»[23].
Apoi o nouă ceată se zări,
ce pîn' la piept ieșea din sînge-afară,
iar unii cunoscuți păreau a-mi fi...
Și astfel, tot scăzînd, la unii doară
la glezne-ncînsul sînge le-ajungea;
pe-acolo-ai noștri pași se strecurară.
«Dacă aici, cum singur poți vedea,
mereu în matcă sîngele descrește»,
îmi zise Nessus, «să mă crezi aș vrea
că-n partea dimpotrivă el sporește
tot pe atît, pînă în locul unde
pe merit tirania pătimește.
E rînduit de cer să se afunde
pe-acolo-Attila[24], bici peste popoare,
Pirrus[25] și Sextus[26]; și-n aceleași unde
fierbinți în veci, cu plînsete amare,
se zbat cei doi pe nume Rinier[27],
ce jaf cumplit făceau la drumul mare».
Se-ntoarse-apoi[28], prin vad trecînd stingher.

NOTE

1 Minotaurul – monstru mitologic, jumătate om, jumătate taur. Ca și alte plăsmuiri monstruoase ale mitologiei păgîne, el este slujbaș al Infernului, împărtășind condiția demonică.

2 Pasifae, care a zămislit monstrul, se închisese într-o vacă de lemn, spre a atrage taurul și a se împreuna cu el.

3 Tezeu.

4 Dante.

5 Ariadna, cea care, îndrăgostită de Tezeu, l-a învățat pe acesta cum să ucidă Minotaurul și să iasă din labirint.

6 Dante era făptură în carne și oase, în vreme ce acolo se aflau numai duhuri.

7 Iisus Hristos, a Cărui coborîre la Iad (în răstimpul dintre moarte și înviere) s-a petrecut la o jumătate de veac de la moartea lui Vergilius.

8 Nume al cetății infernale, dar și alt nume al lui Lucifer însuși.

9 Vergilius.

10 Făpturi mitologice, jumătate oameni, jumătate cai.

11 Fiul lui Saturn, Chiron este numit de Homer (*Iliada*, XI) «cel mai drept dintre centauri».

12 Îndrăgostit de Deianira, Nessus fusese ucis de Hercule cu o săgeată otrăvită, la trecerea fluviului Evenos.

13 Fiu al lui Silenos.

14 Ai lui Dante; v. mai sus, nota 6.

15 Pieptul lui Chiron, unde se îngemănează umanul cu animalicul.

16 Beatrice, care petrecea în Paradis, unde se aduce neîncetat laudă lui Dumnezeu.

17 Puterea divină.

18 Nessus.

19 Probabil Alexandru cel Mare (Macedon).

20 Doi tirani din Sicilia au purtat acest nume. Nu se știe la care din ei se referă poetul.

21 Ezzelino di Romano, vicar imperial din Marca Travigiana, vestit pentru cruzimea lui.

22 Tiran crud și lacom, din Marca d'Ancona, cuceritor al Ferrarei, ucis de fiul său, Azzo.

23 Guy de Monfort, care l-a ucis la Viterbo, în timpul oficierii Sfintei Jertfe, pe Henric, fiul lui Richard de Cornwall. Inima celui ucis pe nedrept ar fi fost așezată deasupra mormîntului lui Eduard Confesorul, la Westminster.

24 Cumplitul rege al hunilor, supranumit «Biciul lui Dumnezeu».

25 Regele Epirului, sau, după alții, fiul lui Ahile.

26 Sextus Tarquinius, sau, după alții, fiul lui Pompei, ajuns pirat temut.

27 În original sunt numiți Rinier da Corneto și Rinier Pazzo, amîndoi tîlhari vestiți din secolul al XIII-lea.

28 După ce-i lasă pe cei doi în pragul celui de-al doilea brîu, Nessus revine de unul singur în locul ce-i era hărăzit.

"DUMNEZEU NU E UN UN IMENS PAPAGAL ROŞU..."

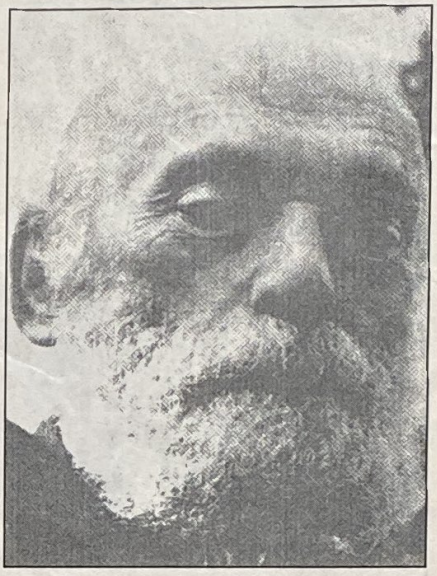

Aceste cuvinte ale lui Kierkegaard, semnificând libertatea credinţei şi în general autonomia ei în raport cu ceea ce se numeşte *autoritate, miracol* sau *evidenţă*, sintetizează poate cea mai importantă similitudine între concepţiile lui N. Steinhardt şi F.M. Dostoievski. Ne vom argumenta punctul de vedere pornind de la câteva fragmente din romanul *Fraţii Karamazov* şi de la mai multe secvenţe din *Jurnalul fericirii* şi *Dăruind vei dobândi* ale lui Steinhardt.

Vom începe cu celebra *"Legendă a Marelui Inchizitor"* din romanul *Fraţii Karamazov* în intenţia autorului un pamflet îndreptat deopotrivă împotriva catolicismului şi socialismului. În economia romanului, "Marele Inchizitor" este poemul "compus în focul inspiraţiei", dar neaşternut pe hârtie (rămas în faza concretizării mentale) de Ivan Karamazov şi recitat fratelui său, Alioşa, în dialogul cu acesta de la restaurantul Metropol. În *Dicţionarul personajelor lui Dostoievski*, Valeriu Cristea argumentează faptul că poemul a rămas în faza aproximaţiei mentale prin aceea că Dostoievski avea nevoie tocmai de această eboşă cerebrală pentru a sublinia caracterul încă nedefinitivat, necristalizat al concepţiei despre lume proprie eroului său aflat în plină căutare interioară. Atmosfera în care se poartă discuţia este tipică pentru Rusia secolului XIX: "Ce crezi tu că fac azi băieţii de o vârstă cu noi în Rusia? Sau cel puţin unii din ei? - îl întreabă Ivan pe Alioşa. - Să luăm, bunăoară, cârciuma asta infectă; se strâng cu toţii aici şi se aşază într-un colţ. Nu se cunosc între ei şi, după ce vor ieşi din local, timp de patruzeci de ani după aceea nu vor mai şti nimic unul despre altul. Ei şi? În jurul căror lucruri se învârt discuţiile pe care le poartă de câte ori au o clipă de răgaz, aici, în cârciumă? Numai şi numai în jurul unor probleme de importanţă universală: «Ce părere aveţi despre existenţa lui Dumnezeu? Dar despre nemurire?» Iar cei ce nu cred în Dumnezeu vor discuta, la rândul lor, despre socialism şi despre anarhism, despre transformarea lumii după un nou calapod, ceea ce, în definitiv, e cam acelaşi lucru, problemele sunt aceleaşi în fond, numai că privite dintr-un alt punct de vedere. În zilele noastre, un număr infinit de tineri ruşi, care mai de care mai originali, nu fac altceva decât să dezbată asemenea chestiuni. Nu este aşa?". "Da, pentru adevăraţii ruşi existenţa lui Dumnezeu sau nemurirea sufletului, sau, aşa cum spui tu, aceleaşi probleme privite dintr-un alt punct de vedere, sunt probleme esenţiale şi, deci, e normal să fie aşa - rosti Alioşa, privindu-şi fratele cu surâsul lui blajin şi parcă întrebător". Avem schiţate aici polarităţile umanităţii dostoievskiene şi ale spiritualităţii ruse în general. În această atmosferă, ateul Ivan ("spiritul meu euclidian, realist", spune el) îşi recită poemul care (în mod paradoxal?), voindu-se o acuzaţie teribilă adusă lui Iisus Hristos, se transformă în opusul ei, într-un substanţial elogiu. Poemul se construieşte tot pe o structură bipolară: Marele Inchizitor - Iisus Hristos (ilustrând spiritul dialectic al lui Ivan), corespunzătoare la nivelul "ramei" romanului bipolarităţii Ivan-Alioşa. Identificându-se cu vocea Marelui Inchizitor, Ivan, care se revoltă împotriva naturii christice, o înţelege de fapt în toată fenomenalitatea sa profundă.

Acţiunea legendei se petrece în Sevilla secolului al XVI-lea, în perioada deplinei puteri a Inchiziţiei spaniole. Iisus "descinde necanonic în toridul oraş andaluz din milă faţă de oameni, înduplecat de rugile celor ce-şi păstrează neştirbită cucernicia". Este recunoscut de către mulţime prin cele două atribute prin care se revelează "nemărginita-i bunătate şi blândeţea". Cu braţele întinse, el îi binecuvântează pe toţi şi simpla atingere a mâinilor lui, sau chiar numai a veşmintelor, are virtutea de a tămădui orice boală. Face minuni exact ca în urmă cu cincisprezece veacuri. Poporul plânge şi sărută pământul pe care calcă. Copiii îi aruncă flori în cale, cântând şi preamărindu-l: "Osana! El, el este!" zboară din gură în gură zvonul prin mulţime. "Nu poate fi decât el". Nu se opreşte decât în pridvorul Catedralei din Sevilla, unde mai comite o minune: învierea unei fetiţe. Singurele cuvinte pe care le rosteşte pe tot parcursul tabloului, *"Talità kumi!"*, trimit la scena biblică (*Marcu* 5, 41). Tăcerea lui Iisus a fost interpretată în multe feluri de exegeţi. ("Smerenia lui Hristos, blânda sa tăcere convinge şi transmit mai mult decât toată puterea argumentării Marelui Inchizitor" - N.Berdiaev, *op. cit.*, p. 125; "Vorbind, ar fi cedat ispitirii, şi-ar fi negat esenţa divină" - Leonte Ivanov[1] etc.). Tocmai atunci trece prin faţa catedralei cardinalul, marele inchizitor. Este un bătrân de aproape nouăzeci de ani, "înalt şi drept, cu faţa suptă şi ochii adânciţi în orbite, nişte ochi în care mai tremură încă o licărire uşoară, ca o scânteie". Dă ordin străjerilor să-l aresteze, iar "când ziua se stinge şi întunecimile nopţii toride şi moarte învăluie Sevilla, iar aerul e îmbălsămat de lauri şi lămâi", marele inchizitor, purtând un opaiţ în mână, îl vizitează în celulă şi îl acuză că a venit să tulbure ceea ce s-a înfăptuit fără el şi în pofida lui. Urmează confesiunea sub formă de rechizitoriu a bătrânului care simte acum nevoia să spună tot ceea ce a gândit în sinea sa timp de nouăzeci de ani. În tinereţe şi el "a stat în pustie", şi el s-a hrănit "cu aguride şi rădăcini", pentru a ajunge în rândul "celor aleşi". Îşi motivează trădarea printr-un sentiment de solidaritate protectoare, de responsabilitate paternă faţă de cei mulţi ("iubesc omenirea mai mult decât te iubesc pe tine"), în fapt, prin orgoliul de a se face stăpân pe destinele umanităţii, de a i se substitui lui Iisus şi a-i face întoarcerea inutilă. De fapt, din discursul său transpare un imens dispreţ faţă de debilitatea fiinţei umane. Rechizitoriul Marelui Inchizitor se construieşte pe simbolismul cifrei trei: trei sunt puterile prin care *ei* au încercat să corijeze opera lui Hristos (*miracolul, taina, autoritatea*), trei sunt *"capetele de acuzare"* care îi sunt aduse, derivate din cele *trei ispitiri* ale lui Iisus din pustie.

Antinomia fundamentală a *Marelui Inchizitor* devine astfel tragismul opţiunii între libertate şi constrângere, între suferinţa libertăţii şi coerciţia binelui, între *libertatea suferinţei* şi *fericirea lipsei de libertate*. Dacă la greci tragicul derivă din imposibilitatea opţiunii, la Dostoievski există tocmai tragismul opţiunii.

> *"Calitatea de om presupune recunoaşterea a două libertăţi: libertatea binelui şi răului, şi libertatea întru bine, libertatea în alegerea Adevărului şi libertatea întru Adevăr. Libertatea nu se poate identifica cu binele, cu adevărul, cu desăvârşirea. Libertatea are specificul său, e libertate, nu bine. Orice confuzie şi identificare a libertăţii cu însuşi binele şi perfecţiunea constituie o negare a libertăţii, este o recunoaştere a căilor constrângerii. Binele coercitiv nu mai este bine, degenerează în rău. Binele liber, singurul bine care există, presupune libertatea răului. (...) Aici se ascunde taina creştinismului, se dezvăluie o dialectică tragică. Binele nu poate fi coercitiv, nu poţi constrânge pentru bine. Libertatea binelui presupune libertatea răului. Libertatea răului duce la distrugerea libertăţii înseşi, la necesitatea răului. Negarea libertăţii exclusive a binelui duce, de asemenea, la negarea libertăţii, la transformarea libertăţii în necesitate a binelui. Dar necesitatea binelui nu înseamnă bine, căci binele presupune libertate."*
>
> *(Nikolai Berdiaev,* **Filosofia lui Dostoievski,** *Institutul European, Iaşi, 1992, p. 43-44)*

La Dostoievski există o antinomie funciară între libertate şi miracol, pe de o parte, între libertate şi eudemonismul social, pe de altă parte. Poemul merită citat aproape în întregime; ne vom limita însă doar la câteva fragmente: **"Tu nu te-ai învrednicit să cobori de pe cruce când cei din jur îşi băteau joc de tine şi te aţâţau strigându-ţi: «Pogoară-te acum de pe cruce, vom vedea şi vom crede!». Tu nu te-ai învrednicit să cobori, fiindcă nu voiai să-l câştigi pe om printr-o minune, aşteptând o credinţă liber consimţită din partea lui, nicidecum prilejuită de un miracol. Ceea ce doreai tu cu ardoare era o dragoste liberă, iar nu extazul unui rob fascinat de puterea ce i-a vârât pe veci frica în oase"**[2]. Ceea ce denunţă Dostoievski aici, ca şi în alte opere, este *"coşmarul utilitarist"*, după cuvintele lui Isaiah Berlin.[3] "Aminteşte-ţi prima întrebare, dacă nu cuvânt cu cuvânt, cel puţin sensul ei: «Vrei să te duci în lume aşa, cu mâinile goale, făgăduind oamenilor o libertate pe care ei, în ignoranţa şi bicisnicia lor înnăscută, nu pot s-o înţeleagă, de care chiar se feresc, îngroziţi, fiindcă nu există nimic mai insuportabil şi nici n-a existat pentru om şi pentru societate decât libertatea! Vezi pietrele acestea din pustietăţile dogorite de arşiţă? Porunceşte ca ele să se facă pâini şi omenirea întreagă, plină de recunoştinţă, va alerga pe urmele tale ca o turmă ascultătoare, deşi tot timpul va fi cu frica în sân, ca nu cumva la un moment dat să-ţi retragi braţul întins şi, o dată cu asta, să se isprăvească şi pâinea dăruită de tine». Tu însă n-ai vrut să-l lipseşti pe om de libertate şi nu te-ai îndurat să primeşti, judecând că nu mai poate fi vorba de libertate de vreme ce a fost cumpărată cu pâine. Drept care ai răspuns că omul nu trăieşte numai cu pâine"[4]; "Chiar atunci când vor pieri toţi zeii de pe faţa lumii, vor continua totuşi să îngenuncheze în faţa idolilor. Şi tu ai ştiut asta, nu se poate să nu fi cunoscut această fundamentală taină a firii omeneşti; şi totuşi, cunoscând-o, ai refuzat unica emblemă înfailibilă ce ţi s-a oferit, şi în virtutea căreia omenirea ţi s-ar fi supus fără să crâcnească, emblema pâinii reale, pământeşti. Tu însă ai refuzat-o în numele libertăţii şi al pâinii cereşti"[5]. Dialectica tragică a libertăţii este, în pofida aparenţelor, semnul iubirii christice: **"În loc să cauţi a pune stăpânire asupra oamenilor, tu te-ai străduit să-i desfăşori cât mai larg fruntariile! Ai uitat, se vede, că omul preferă liniştea, şi chiar moartea, libertăţii de a alege singur între bine şi rău! Fiindcă nu există ceva mai ademenitor pentru el decât libertatea conştiinţei, dar în acelaşi timp nu există ceva mai cumplit! Iar tu, în locul unor principii temeinice, care ar fi statornicit o**

☛

1. Konstantin Leontiev, Vladimir Soloviov, Vasili Rozanov, Serghei Bulgakov, Nikolai Berdiaev, Semion Frank, *Marele Inchizitor. Dostoievski - lecturi teologice*, traducere, prefaţă şi note de Leonte Ivanov, Editura Polirom, Iaşi, 1997.

2. F.M.Dostoievski, *Fraţii Karamazov*, trad. rom. de Ovidiu Constantinescu şi Isabela Dumbravă, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1986, p. 457.

3. Isaiah Berlin, *Patru eseuri despre libertate*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1996.

4. *Fraţii Karamazov*, p. 451.

5. *Idem*, p. 454.

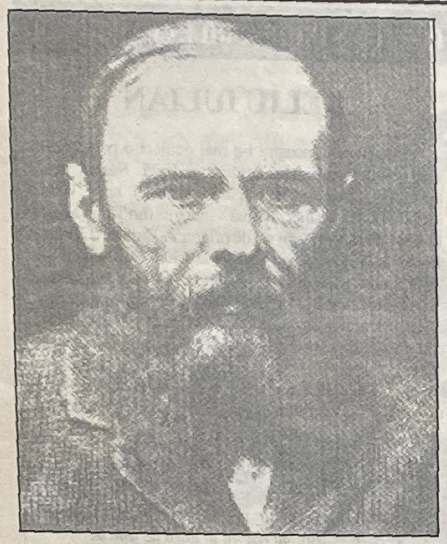

dată pentru totdeauna liniștea în conștiința umană, ai ales tot ce poate fi mai ciudat, mai nedesluşit şi mai vag, tot ce depăşeşte puterile oamenilor, ca şi când nu i-ai fi iubit căutşi de puţin. Cine? Tocmai tu, care ai pogorât pe pământ ca să-ţi jertfeşti viaţa pentru ei! În loc de a căuta să le zălogeşti libertatea, tu le-ai sporit-o şi mai mult, aruncând pe veci chinuitoarea ei povară asupra împărăţiei sufletului omenesc"[6].

În dialectica libertăţii dostoievskiene se poate institui o ierarhie a desăvârşirii. Ea începe, după Berdiaev, cu *Însemnările din subteran*, se va contura în romane şi îşi va găsi desăvârşirea în *"Legenda Marelui Inchizitor"*. Ivan Karamazov va fi ultima etapă a drumului libertăţii, care a trecut prin arbitrar şi revoltă împotriva lui Dumnezeu. După aceea ies la iveală chipurile lui Zosima şi Alioşa. Am făcut observaţia că toată dialectica tragică privind omul îşi găseşte rezolvarea în chipul lui Hristos din *Legendă...*[7].

După cum vedem, unul din "privilegiaţii" seriei este stareţul Zosima. Am selectat două secvenţe din istoria sa, revelatoare pentru raporturile sale cu libertatea. Una din ele, semnalată şi de Nicolae Manolescu în *Teme II*[8], este legată de o inovaţie a stareţului: spovedania publică. Adversarul său, călugărul Ferapont, exponentul unui creştinism mai degrabă tenebros, neguros, condamnă acest tip de spovedanie, deoarece ar incita la ipocrizie. Zosima, însă, are o perspectivă mai subtilă asupra libertăţii. Evident, în cazul Spovedaniei publice, tentaţia răului (falsitatea, minciuna) este mai puternică. Asumarea liberă a adevărului (recunoaşterea publică a păcatelor) este însă cu atât mai salutară, cu cât presupune învingerea tentaţiilor ipocriziei.

O altă secvenţă se referă la momentul morţii personajului. Fiind considerat aproape un sfânt de către credincioşi, toată lumea se aşteaptă ca trupul său să răspândească "bună mireasmă". Realitatea contrazice însă aceste aşteptări: trupul său intră repede în putrefacţie. Lumea este nedumerită. Ferapont jubilează (scena este tragi-comică). Pe Alioşa faptul îl aruncă în abisul incertitudinilor. Dar, spune Brice Parain, citat de N. Steinhardt, libertatea provine din incertitudine.

Am putea spune că Zosima ne oferă *post-mortem* un mesaj despre libertate: credinţa nu este generată de **miracol.**

***

"Iisus i-a zis: Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut".
(Ioan 20, 29)

Refuzul miracolului în numele libertăţii este o atitudine recurentă în creaţia lui N. Steinhardt. De altfel, pasajul din *"Marele Inchizitor"* (v. pagina 65) despre refuzul lui Iisus Hristos de a coborî de pe Cruce atunci când era provocat de arhierei şi cărturari şi care face trimitere la scena înfăţişată sumar în *Evanghelia după Luca* (23, 25) şi pe larg în cele ale lui *Matei* (27, 31 şi urm.) şi *Marcu* (15, 29 şi urm.) devine intertext în pagina 63 a *Jurnalului fericirii* şi în eseul *"Verbul"* «a crede» din volumul *Dăruind, vei dobândi*. Comentariului din *"Marele Inchizitor"*, N. Steinhardt îi aduce o nuanţă foarte subtilă legată de *resemantizarea* verbului "a crede": "Când i se spunea Domnului pe Golgota: mântuieşte-te pe tine şi atunci vom crede, greşeala era de fapt de ordin lingvistic, se juca în temeiul unei contuzii de terneni. Dacă s-ar fi coborât de pe cruce nu mai era nevoie să se *creadă*, ar fi avut loc doar recunoaşterea unui fapt (ca în cazul papagalului roşu: coborârea de pe cruce ar fi constituit un irezistibil papagal roşu)" (*Jurnalul fericirii*, p. 63); "Eroare lingvistică, de bună seamă. Căci nu numai că nu bănuiau pe cine spânzurasera pe lemn, dar nici nu ştiau ce înseamnă *a crede* şi foloseau cuvântul fără a-l înţelege deloc. Dacă, următor injoncţiunii arhiereşti, Domnul ar fi coborât de pe Crucea pe care, grăieşte atât de frumos Fericita Caterina din Siena, nu piroanele ci dragostea îl ţinea ţintuit, cuvântul *credinţă* ar fi fost desfiinţat pentru totdeauna şi năvalnic s-ar fi înscăunat împărăţia lui Dumnezeu. *Faptul coborârii* nu putea fi crezut, ci numai constatat, înregistrat, luat la cunoştinţă în plinătatea evidenţei sale. S-ar fi impus ca atare şi ar fi redus la zero orice supravieţuire a enigmaticului verb a crede. A crede nu este sinonim cu a dovedi, a demonstra, a fi evident; cu sintagma *a crede pentru că* (Dimpotrivă - adaugă Steinhardt în subsolul paginii - **a crede vrea să zică a crede *cu toate că, deşi, în ciuda, în pofida*** unor anumite realităţi; a crede împotriva probabilităţilor, statisticii, legii numerelor mari. E un verb adversativ, o sfidare, o provocare, o aruncare a mănuşii de duhul omenesc lumii, rânduielilor, căutărilor, legităţilor şi inoxerabilităţilor ei). A crede înlătură orice dubiu, rezervă şi motivaţie. Brusca apariţie a unei imense păsări roşii căzute din cer i-ar pune pe oameni, scrie Kierkegaard, faţă în faţă cu un eveniment extraordinar şi senzaţional, care nu le-ar mai îngădui să nu-şi dea seama că au de a face cu un *semn cert*, unul dintre acelea stăruitor cerute de farisei, scribi şi cărturari. Coborârea de pe Cruce la Golgota ar fi însemnat o asemenea uriaşă pasăre colorată, după ivirea căreia arhiereilor şi tuturor celorlalţi aflaţi în perimetrul acela nu le mai rămânea altceva de făcut decât să se supună evidenţei, să îngenuncheze, să cânte *osana*!"[9].

Aşadar, pentru N. Steinhardt, noţiunile de miracol, autoritate, constrângere, evidenţă constituie ceea ce se cheamă un câmp semantic: "Coborârea de pe Cruce ar fi fost un act de autoritate, de constrângere, de siluire a voinţei şi libertăţii, de înlocuire a credinţei prin evidenţă" (*op. cit.*, p. 89). O astfel de credinţă - arată cu umor Steinhardt - este prea uşoară: "Mură-n gură. Na-ţi paraua, dă-mi sarmaua" (*Jurnalul fericirii*, p. 63). Credinţa în relaţie cu libertatea devine un act de curaj: "Ni se cere invitaţie la temerară vitejie şi palpitantă aventură - ceva mai tainic şi mai ciudat: să contestăm evidenţa şi să acordăm încredere unui ne-fapt" (*Jurnalul...*, p. 63); "Credinţa se identifică aşadar cu ceea ce Pascal, Kierkegaard şi existenţialiştii aveau să numească risc, pariu, aventură; André Gide, act gratuit; Henri Brémond, poezie pură. Un act *nemotivat*! Înţelegi, exclamă Gide dintr-o dată, cuprins de entuziasm, înţelegi, un act neîntemeiat, cu totul fără cauză, explicaţie, raţiune, plauzibilitate! Inclus în el însuşi!" (*Dăruind, vei dobândi*, p. 88); mai mult, după Steinhardt, Divinitatea pare să-şi construiască mai degrabă contraargumente ale existenţei sale. "A crede cu toate că" devine astfel adevărata esenţă a libertăţii: "Ni se cere însă a crede în deplină libertate şi s-ar zice că mai rău decât atât - scenariul se desfăşoară *als ob* - am fi nu numai pe deplin abandonaţi, ci şi că - pe deasupra, colac peste pupăză - pronia *dinadins* face totul ca să *nu* credem; îi place - zice-s-ar - să acumuleze piedicile, să ne înmulţească riscurile, să adune argumente pentru a preface bine intenţionata dorinţă de evlavie în imposibilitate. Drumurile care duc spre credinţă poartă acelaşi nume toate: pariu, aventură, incertitudine, cuget de om nebun" (*Jurnalul...*, p. 63). O idee asemănătoare, deşi radicalizată, o găsim şi la Simone Weil, citată şi ea în paginile *Jurnalului...*: "Înţeleg mai întâi că în lumea *aceasta* suntem cu toţii părăsiţi de Dumnezeu şi că această părăsire totodată este şi semnul suprem al «existenţei» şi dragostei lui Dumnezeu. Dumnezeu de aceea «se retrage» în chip absolut, ca să ne îngăduie a fiinţa (altminteri prezenţa Lui ar fi echivalentă cu anihilarea noastră), ca să ne lase o desăvârşită *libertate* şi să asigure merit (ori, mai bine zis, sens) deplin îndrăzneţului nostru act de credinţă"[10].

Libertatea la N. Steinhardt nu este numai o problemă ontologică, ci şi una de limbaj. El este exponentul unui creştinism liber, flexibil şi prin aceasta luminos. Aceasta nu înseamnă că el reprezintă o ortodoxie "necanonică" (deşi suntem convinşi că sunt teologi care consideră acest lucru). Cel care a scris cu voluptate despre lumea "crailor de Curtea Veche", despre avangardă şi despre poezia generaţiei '80 (paradoxal pentru un călugăr, nu?), a păstrat chiar şi în fragmentele sale cu subiect religios reminiscenţele unei anumite libertăţi a limbajului şi a imaginii. Îndrăznim să credem că prin aceasta N. Steinhardt ne oferă un model de creştinism mai eficient, mai funcţional decât cel oferit de un limbaj închistat dogmatic (utilizăm termenul *dogmatic* în sensul lui peiorativ).

Unei astfel de paradigme i se circumscrie şi celebra imagine a "boieriei" lui Hristos din textele lui Steinhardt.

Plecând de la versetul din *Apocalipsa* 3, 20 - "Iată, stau la uşă şi bat" - şi de la reprezentarea acestuia în iconografia populară, "unde Dumnezeu cu traistă aşteaptă să-i deschidem, dacă vrem, de bună vrerea noastră liberă", imagine care face "să ni se topească inimile"[11], N. Steinhardt îşi dezvăluie "teoria": "O fi hulă curată, dar am o teorie a mea, după care Hristos nu ne apare din *Evanghelii* ca blând, bun, drept, fără de păcat, îndurător, puternic ş.a.m.d. Din relatările Evangheliilor - fără excepţie - ne apare şi înzestrat cu toate însuşirile minunate ale unui gentleman şi cavaler.

Mai întâi că stă la uşă şi bate, e discret. Apoi că are încredere în oameni, nu-i bănuitor. Şi încrederea e prima calitate a boierului şi cavalerului, bănuiala fiind, dimpotrivă, trăsătura fundamentală a şmecherului. Gentlemanul e cel care - până la dirimanta probă contrară - are *încredere în oricine* şi nu se grăbeşte, avid, să dea crezare defăimărilor strecurate pe seama unui prieten al său. La şmecheri şi la jigodii reacţia numărul unu e întotdeauna bănuiala, iar neasemuita satisfacţie - putinţa de a şti că semenul lor e tot atât de întinat ca şi ei" (*Jurnalul...*, p. 103). Iertarea este un alt atrbut al gentlemanului care este Iisus Hristos. Ca orice scriitor autentic, N. Steinhardt îşi descoperă semnificaţiile progresiv. Aşa se explică faptul că la pagina 258 a *Jurnalului...* aceeaşi imagine este însoţită de noi semnificaţii: "*Apoc.* 3, 20: «Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine». Dar pe ilustraţii uşa e reprezentată de obicei fără clanţă. Întreabă un copil: cum poate intra de vreme ce nu e clanţă?". Iar răspunsul lui Steinhardt este genial: *"clanţa e pe dinăuntru"*. Aşadar credinţa presupune elanul liber al fiinţei spre divinitate.

Ca şi la Berdiaev, la N. Steinhardt libertatea este aristocratică: "Situaţia de creştin e totuna cu statutul de aristocrat. De ce? Pentru că îşi are temeiul în cele mai «seniorale» însuşiri: libertatea şi încrederea (credinţa). Ce este nobilul, feudalul? Mai presus de orice, *un om liber*! Ce înseamnă credinţa? Încredere în Domnul, *deşi* lumea e rea, *în ciuda* nedreptăţii, în *pofida* josniciei, *cu toate că* de pretutindeni nu vin decât semnale negative". (*Jurnalul...*, p. 105). De acest statut aristocratic al libertăţii ţine (aşa cum am mai văzut) şi disponibilitatea asumării riscului, ca la N. Berdiaev sau Denis de Rougemont: "Hristos ne ajută prin Cuvântul său, dar ne lasă liberi a decide. Şi cum decidem? Avem la îndemână două puteri: Învăţătura Sfintei Biserici şi dreapta socotinţă, care-i act de libertate, potrivit definiţiei lui Denis de Rougemont: libertatea nu-i un drept, e un risc pe care trebuie să-l asumăm. Suntem ajutaţi, sfătuiţi, miluiţi, călăuziţi; dar la sfârşit tot eul vorbeşte, adică tot duhul, care e liber" (*Jurnalul...*, p. 231).

George ARDELEANU

(din vol. *Tema libertăţii la N. Steinhardt şi F.M. Dostoievski*, în curs de apariţie la Editura "Anastasia")

6. *Idem*, p. 455
7. N. Berdiaev, *Filosofia lui Dostoievski*, Institutul European, Iaşi, 1992, p. 31.
8. Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1975.
9. N. Steinhardt (Monahul Nicolae Delarohia), *Dăruind vei dobândi - Cuvânt de credinţă*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, Baia Mare, 1992.
10. *Apud* N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, p. 85.
11. *Apud*. N. Steinhardt, *Jurnalul...*, p. 71.

POEȚI DIN ÎNCHISORILE COMUNISTE ♦ POEȚI DIN ÎNCHISORILE COMUNISTE ♦ POEȚI DIN ÎNCHISORILE COMUNISTE

MIHAI BURACU

La Editura «Eubeea» din Timișoara a apărut anul trecut volumul de versuri al d-lui **Mihai Buracu**, *Din psalmii tinereții*. Pe coperta finală figurează un impresionant autoportret, din care spicuim:

... Să fii...

... Să fii absolvent de liceu și să mai ai o săptămână până la trecerea înaltului prag al examenului de bacalaureat...

... Să iubești și să fii iubit pentru prima dată în viață...

... Să fii smuls din mijlocul celor dragi și aruncat în adâncurile infernului concentraționar, cu o condamnare de doi ani, din care să execuți cinci...

... Să treci prin mutilările de la Pitești și, pe petecul de suflet salvat din cele mai cumplite torturi, să-ți așterni puținele gânduri și sentimente, făcând din ele unicele instrumente ale unei posibile supraviețuiri morale... (...)

... Să fii subiect al unui terifiant exercițiu de Apocalipsă și să trăiești o viață sub povara datoriei de a depune mărturie despre chinurile îndurate de elita acestui neam supus unui regim satanic de exterminare...

... Să fii...

Romanța sudului

Corole mari peste-amintiri îmi ning
Și câte una, când le-ating,
Trezesc în mine-ndepărtat acord.
Să-ți poarte-aureola de lumină,
Simt sudul tainic cum se-mbină
Cu albele furtuni din nord.

Cad fulgii mari și-n zvon se irosesc.
Te strig prin somn și nu te mai găsesc,
Urcându-mi visul ca o cută zveltă.
E-așa de negru și așa de ud,
De parcă foșnetul din trestii îl aud
Când plânsul mă îneacă ca-ntr-o deltă.

(Penitenciarul Tribunalului Militar Timișoara – dec. 1949)

Apocalips

Schiloade semne s-au suit pe cer
Și foametea cutreieră prin neamuri,
Și se gătesc popoare de războaie,
Și, când a fost să fie în Prier,
Numai omizi au înflorit pe ramuri
Și numai răni pe trupuri, și buboaie.

Bătrânii spun că s-a-mplinit sorocul
Și-Apocalipsul caii și-i trimite
Să calce tot și să sfărâme toate,
Că prea sunt numai urme de copite
Și prea-n adânc sunt mistuit de focul
Atâtor vini și-atâtor mari păcate.

(Pitești, Camera 4 spital – 1951)

Știu veacurile...

Știu veacurile cum să cumpănească
Când ne vor pune anii în talere,
C-am rupt din munți și-am dus pe mâini galere
Pentru credința noastră-mpărătească
Și pentru dreptul nostru la-nviere.

Știu veacurile și vor pune-n Carte,
Ca să rămâle mărturie dreaptă,
Că n-am îngenunchiat pe nici o treaptă
Și, de-am murit, ne-am ridicat din moarte
Și-am răsplătit cu fapta orice faptă.

Și dacă ne-am bătut cu fața suptă
Și tâmpla de durere-ncrâncenată,
Vor trece-n Carte fapta minunată
Că nu ne-am îngrozit de nici o luptă
Și-n moarte-am fost mai tari ca niciodată.

(Bicaz – 1953)

GHEORGHE I. OLTEANU

Regretatul **Gheorghe I. Olteanu** (n. Mureșeni, jud. Mureș, 1924) a fost arestat pe când era student în anul al treilea al Facultății de Filosofie din Cluj. Ridicat în plină iarnă din mijlocul colegilor săi de la Căminul «Avram Iancu», a fost judecat și condamnat la 15 ani de închisoare, din care executat 12. A supraviețuit (deși foarte bolnav: tuberculoză, ciroză, diabet, polinevrită, sideroză)) 18 ani după eliberare, lăsându-ne un ciclu de poezii intitulat *Hieroglifă nouă* (din care am extras versurile tipărite mai jos).

Testament

Tot ce vă las voi trece pe hârtie:
ce-i scris e scris, doar ce e vorbă zboară.
Îmi leg de slove biata mea comoară
cum te-ai lega de-o rază c-o frânghie.

Întâi vă las un clopot. Prima oară
vestind de sus o altă poezie.
Apoi un dor crescând de veșnicie,
de tot ce-nfrânge moartea și-o doboară.

Și vă mai las cu limbă ca de moarte:
Să nu râvniți aiurea altă pâine!
Pământul nostru îndrăgindu-l foarte,
să fie zeul templului de mâine.

Și-n urmă las spre descifrare vouă
Viața mea – o hieroglifă nouă.

Joc

Între enigmă și-amintire
trăind, sunt omul pătimaș
mereu plecând dintr-o clădire,
ademenit de-un alt oraș.

Strângând polenul unei zile,
las mierea dulce și mă duc
după năluca din pupile
cu chipul ultimului truc.

Și mă tot mut în amintire
din incomodul meu prezent,
săpând o cută de uimire
pe fruntea de adolescent.

Și jocul va dura, se spune,
pân' ce enigma cu un gest
va însemna înțelepciune
în bătrânețea mea. Și-n rest

cenușă pașnică în vatra
în care-au ars toți zeii mei
și unde-o flacără ca piatra
așteaptă rugul altor zei.

Bătrânii mei

Bătrâni cu hainele prea largi
pentru un trup împuținat,
întotdeauna mi-ați fost dragi
și niciodată n-am uitat
că bătrânețea-i un impas
din care nu putem ieși,
un fel de bocet fără glas,
mai greu cu fiecare zi,
o nostalgie în amurg
ce face serile cuminți,
un râu prin care nu mai curg
nici valuri tulburi, nici fierbinți.

.....

Voi sunteți ochiul unui cult
întors în el și resemnat,
pe dinafară stins demult,
dar înlăuntru luminat.
Bătrâni tăcuți, bătrâni-destin,
mai singulari și fără soț,
ce nu vă plângeți nimănui,
dar știți să plângeți pentru toți,
privindu-vă eu mă privesc
pe mine, cel din viitor,
și parcă mai mult vă iubesc,
bătrânii mei și-ai tuturor.

DELIU IULIAN

Revista noastră i-a mai dedicat o pagină d-lui **Deliu Iulian Bălan** în octombrie 1995. Născut pe 21 aprilie 1922, a copilărit în părțile Bistriței, iar în 1934 a intrat la Liceul Militar «Mihai Viteazul» din Târgu Mureș. În 1941 au început anii săi de prigoană. Ziua de 23 august 1944 l-a găsit în închisoarea de la Aiud. Comuniștii l-au ținut închis până în 1954. Între 1954 și 1956, a avut domiciliu forțat în Bărăgan (com. Olaru, jud. Călărași). După o scurtă și târzie studenție la Brașov (1956-1958), este arestat din nou, eliberându-se definitiv abia în vara lui 1964.

Poeziile de mai jos au fost elaborate (ca și majoritatea celor publicate anterior) în temnița Aiudului.

Maria Magdalena

Nu știu ce mă-ndeamnă spre Tine, năucă...
Mă-mpiedic în vise, sunt beată, sunt trează?
Mi-e mintea legată la gard de ulucă?
Dar totuși în noapte ea stă și veghează...

Ce oare mă arde ca jarul din spuză
Și-n liniștea nopții îmi macină gândul?
Pe căi neumblate Tu-mi ești călăuză,
Ca flacăra vie ce spintecă vântul...

Mă cheamă la Tine iubirea Ta blândă?
O fi despărțirea ce astăzi mă doare?
Eu, Doamne, de Tine sunt veșnic flămândă
Și-n mine iubirea în veci nu mai moare...
Stau ziua și noaptea de veghe, la pândă,
Și-n vis Te sărut și Te spăl pe picioare...

(Aiud – 1961)

Pelerinul

Pe drumul spre Magdala, desculț călcând prin tină,
un pelerin agale se îndrepta spre sat:
purta în ochii umezi o stranie lumină –
era frumos și tânăr, cu părul revărsat...

De nimeni nu întreabă și nime nu-l oprește,
dar cată toți spre dânsul, privind printre uluci;
el trece înainte prin sat, apoi cotește
pe drumul ce coboară spre țintirim, la cruci...

O piatră-mbătrânită mai străjuiește locul;
aici el se oprește sfios, transfigurat,
dar vrând să-ndrepte crucea, îndoaie-ncet mijlocul
și vede pe picioare noroiu-mprăștiat...
Și-n amintirea vie astâmpărându-și focul,
sărută lung mormântul, plângând îngenunchiat...

(Aiud – 1961?)

Licuriciul

Eu n-am primit, Prea Sfinte, ca alții, de la Tine,
din cupa-Ți revărsată din plin pe-acest pământ,
nici daruri, nici lumină;
stând prăvălit în tină,
știu numai eu, în taină, cum plâng și mă frământ,
durerea să-mi astâmpăr în lacrimi și-n suspine...

Când roată dau cu ochii, văd numai strălucire!
Ce bun ai fost, Prea Sfinte! Cum toți Te proslăvesc,
se bucură și cântă,
și-n locuri largi împlântă
parcă pe veci altare pe care Te cinstesc –
alaiuri nesfârșite călcând spre mântuire!

Eu nu am însă parte din visul lor feeric!
Sub frunza ca o boltă cad noaptea ostenit
de chin și nevoință...
dar, dacă-i cu putință,
Te rog să faci, Prea Sfinte, ce știi că-s necăjit,
ca ochii minții mele să vadă-n întuneric!

(Aiud – 1962)

J'ACCUSE!

SCRISOARE DESCHISĂ DLUI GABRIEL ȚEPELEA, FOST CONDAMNAT POLITIC, VETERAN DE RĂZBOI, PROFESOR UNIVERSITAR, ACADEMICIAN, DEPUTAT, PRIM VICEPREȘEDINTE AL P.N.Ț.C.D., PREȘEDINTELE COMISIEI DE CULTURĂ, ARTĂ ȘI MASS MEDIA, PRIETEN DE O VIAȚĂ CU VASILE NETEA...

Au trecut mai bine de o sută de ani de la celebrul proces cunoscut sub numele de "Afacerea Dreyfus", în care ofițerul francez, de origine evreu, a fost acuzat și condamnat pe nedrept pentru spionaj și înaltă trădare (1894), grațiat (1899) și reabilitat (1906) după o intensă campanie de revizuire a procesului, cu largi implicații sociale și politice, rolul fundamental în toată această desfășurare dramatică de evenimente având-l manifestul lansat de Émile Zola: "J'accuse!".

Sigur, eu nu sunt nici pe departe Zola, așa cum nici dvs. nu sunteți nici pe aproape Dreyfus. Dar situațiile ni se aseamănă teribil, cel puțin la fel de mult pe cât ne-a fost discuția pe această temă pe care am avut-o împreună în mansarda din Cotroceni, Strada Medic Colonel Stoenescu Nr. 9, în octombrie 1955, când v-am primit să locuiți la noi după ieșirea dvs. din închisoare. Închisă fiindu-că așa în nas, așa cum mi-ați spus, de dna Loluța, prima dvs. soție, refuzat de toți prietenii și cunoscuții, ca și de toate rudele, singurii oameni care v-au oferit găzduire, cu toate riscurile timpului, mai ales că și tata abia venise de la Jilava, au fost Lucreția și Vasile Netea. Timp de un an, în care nu o dată ați mâncat din pensia de tuberculoasă a mamei mele, am avut unul cu altul nenumărate discuții despre tot și toate, dvs. mărturisindu-mi că vi-l "înlocuiți prin mine" pe Vlad, fiul pe care vi-l "furase" fosta soție. Eram săraci, dle Țepelea, dar ne-am străduit să vă împărțim sărăcia noastră în așa fel încât să uitați, pe cât era posibil, de opulența pe care ați trăit-o în somptuoasa vilă a dnei Loluța, o evreică foarte bogată, fiică a unui rabin cu vaste moșii la Ploiești, cu care v-ați însurat la timpul cuvenit din interes, în vreme ce Vasile Netea se însurase, în aceeași perioadă, din dragoste, cu fata unui preot de țară transilvănean. Apoi, ca o încununare a sentimentelor pe care (cică) mi le-ați purtat, în ziua în care am împlinit 16 ani, mi-ați cumpărat cu 12 lei volumul I de Opere *din Balzac, scriindu-mi următoarea dedicație: "Lui Gelu, în pragul tinereții, în speranța că viața îi va oferi mai multe satisfacții și realizări decât bătrânului său amic. Gabriel Țepelea, 14 ianuarie 1956".*

A trebuit să treacă peste 40 de ani pentru a pricepe că totul nu a fost decât un fals sau aproape fals. Între timp, dvs. viața v-a oferit tot sau aproape tot, în vreme ce mie nu mi-a oferit nimic sau aproape nimic. Sunt astăzi, "în pragul a 60 de ani", într-o situație mult mai grea decât era "bătrânul meu amic", fiind practic fără serviciu, după ce v-ați dat acordul, în calitate de președinte al Comisiei de Cultură, Artă și Mass Media din Camera Deputaților, de care depinde Agenția Rompres ca buget, să fiu scos din funcția de director general adjunct în care mă numise fostul prim-ministru Victor Ciorbea, în favoarea altor patru numiți în locul meu, printre care foști securiști și lucrători la cenzură, împotriva cărora nu v-ați exprimat cu nimic, deși v-am atras atenția și mi-ați promis că veți lua măsuri. Ce măsuri ați luat pentru a nu lăsa Agenția Națională de Presă a României pe mâna lui Badea, fost profesor la Școala de Securitate de la Băneasa? Cum de v-a lăsat inima să-l dați afară pe Neagu Udroiu, deși mama v-a spus cât de mult ne-a ajutat și cât de elogios a scris despre tata ori de câte ori a avut ocazia, în perioada Ceaușescu, atunci când prea puțini se înghesuiau să scrie despre el? Ce fel de inimă aveți? Bine. I-ați dat telefon soției mele și i-ați spus că "Badea e un tâmpit", iar mie mi-ați telefonat, spunându-mi că "Badea e un ticălos". Dar după aceea? Cum de ați luat decizia, căci numai de dvs. a depins, "să schimbați" un profesionist, admirator în mod public al vieții și operei lui Vasile Netea, cu un "tâmpit" și un "ticălos" detractor al acestuia? Aceasta e "schimbarea" în care mulți, săracii de noi, oameni de bună-credință, am crezut, mergând orbește pe mâna dvs.?! Rezultatul: pe mine, fiul dvs. sufletesc de cândva, m-ați făcut șomer, în vreme ce pe Vlad, fiul dvs. natural, revenit de la dna Loluța, l-ați făcut președintele Consiliului de Administrație de la Romtelecom, una dintre cele mai mari afaceri greco-române de impozitare fără măsură a abonaților telefonici, prețul unei convorbiri crescând, sub oblăduirea familiei dvs., nu în progresie aritmetică, ci în progresie geometrică!

Pentru toate cele până aici spuse, și pentru altele încă nespuse, vă acuz de TRĂDARE, dle Țepelea.

De trădarea "prieteniei de o viață" cu Vasile Netea, expresie de care mereu faceți mare caz, pentru că dă bine la public, dar în memoria căruia nu ați făcut absolut nimic din toate cele multe pe care le puteați face.

De trădarea Liceului "Vasile Netea" din Deda-Mureș, a Casei memoriale cu același nume și a Fundației "Vasile Netea", al cărei președinte "de onoare" (?!) sunteți, dar pentru care, de cinci ani de când s-a înființat, nu v-ați plătit nici măcar biata cotizație de cinci mii de lei pe an, sumă care în cumplita inflație țărănistă sub care ne zbatem nu mai valorează nici doi bani. Oare, chiar v-a fost greu ca din zecile de milioane de lei, pe care prin cumul le câștigați pe lună, să azvârliți cinci mii de lei unei fundații pentru care v-ați bătut cu pumnul în piept că ați făcut și ați dres? Ce ați făcut? Ce ați dres? Cum de mi-ați spus enormitatea că "v-ați făcut planul la primiri post mortem *în Academie, astfel încât Vasile [Netea] nu mai are loc"? Toate broșurelele dvs. adunate laolaltă nu valorează măcar cât o singură carte-cărămidă din construcția operei de peste 40 de volume a istoricului Vasile Netea!*

De trădarea soției lui, care v-a dat o perioadă din viață de mâncare, dar pe care de zece ani, de când sunteți mare și tare, nu ați ajutat-o nici măcar cu o urare complezentă la Paști și la Crăciun.

De trădarea foștilor deținuți politici, lăsându-l pe dl. Ticu Dumitrescu singur în lupta pentru deconspirarea foștilor colaboratori ai Securității, mulți dintre ei astăzi colegi și colaboratori ai dvs.

De trădarea profesorilor și învățătorilor din care vă trageți seva și pe care guvernarea dvs. țărănistă, în care jucați un rol principal, i-a adus la sapă de lemn și la salarii de ultimă mizerie, obligându-i să iasă cu zecile de mii în stradă, așa cum niciodată nu au ieșit pe vremea opresiunii (neo)comuniste. Cum explicați faptul că dvs., "opresat al dictaturii ceaușiste" (?!), ați funcționat 14 ani ca profesor universitar la Universitatea din Pitești, decan al Facultății de Filologie, în vreme ce alții, aflați exact în aceeași situație cu a dvs., nu au fost primiți nici măcar suplinitori la o școală de handicapați?! De unde atâta clemență (?) pentru Gabriel Țepelea din partea unei Securități feroce, fără de avizul căreia nimeni nu putea fi încadrat în învățământ?

De trădarea elevilor pe care i-ați lăsat de izbeliște, aruncându-le în ochi rușinea unei "alocații" de 65 de mii de lei pe lună, atunci când numai rechizitele strict necesare unui semestru costă câteva sute de mii de lei. Ați intervenit vreodată pentru ei? Când? Unde? Nu sunteți în Parlament?

De trădarea țăranilor, cărora nu numai că nu le-ați dat tractoare, așa cum ați promis în campania electorală din 1996, dar le-ați luat până și posibilitatea de folosire a plugurilor, pe care nu mai au cu ce să și le întrețină.

De trădarea muncitorilor cărora le-ați vândut fabricile și locurile de muncă în numele unei reforme pe care o trâmbițați de trei ani de zile încoace, dar care practic nu înseamnă decât spolierea avutului național și șomaj cât cuprinde. V-ați opus măcar o singură dată, de la înălțimea multiplelor funcții pe care le dețineți, la vinderea pe nimic a unor întreprinderi? Puteți să-mi dați măcar un exemplu?

De trădarea funcționarilor obișnuiți și a pensionarilor disperați, printre care și mama mea, pe care partidul dvs. național-țărănesc creștin și democrat i-a fericit cu invenția tuturor impozitelor, nemaivăzute și nemaiauzite, de la Decebal la Traian Remeș încoace!

De trădarea religiei dvs. greco-catolice, parte din religia creștin-ortodoxă a poporului român, neintervenind niciodată, de zece ani de când sunteți deputat "național" și "creștin", împotriva nemerniciei cu admiterea homosexualității, "obicei" complet străin spațiului sacru în care au trăit, au luptat și au murit, uciși de comuniști în închisoarea de la Sighet, cei șapte episcopi-martiri greco-catolici, călăuzitori spirituali ai dvs. Îmi puteți spune un singur nume dintre aceștia care să fi fost homosexual?

De trădarea limbii române, pe care ca reputat filolog ce vă pretindeți a fi, ați lăsat-o pradă inscripțiilor bilingve, trilingve și de toate felurile și interpretărilor țiganoide și antinaționale, alungându-l din linia întâi a frontului pe soldatul "minoritar" George Pruteanu. De ce nu i-ați fost alături? Cum vă sună în conștiință, dacă vă mai sună, discursurile fulminante ținute de Vasile Netea la "Căminul refugiaților ardeleni" întru apărarea sfintei limbi românești?

De trădarea tuturor tinerilor cu posibilități de afirmare, dar pe care dvs. (și alături de dvs., în grup compact, Ion Diaconescu, Ioan Lup, Nicolae Ionescu-Galbeni, Valentin Gabrielescu și atâția alții, toți oameni trecuți demult peste pragul celor 80 de ani) le obstaculați în permanență ascensiunea firească și meritată.

De trădarea întregului electorat, față de care nu v-ați îndeplinit nici una dintre numeroasele promisiuni făcute, reușind în schimb performanța de neegalat ca, prin însărăcire, să-i determinați acestuia nostalgia după epoca salamului cu soia!

Și vă mai acuz de toate trădările pe care vi le strigă mormântul lui Vasile Netea, mormânt la care nu ați fost niciodată să îngenunchiați și să aprindeți o lumânare, fiindu-vă mult mai comode și mai bine plătite drumurile fără de sfârșit pe care le tot faceți "reprezentând România" în restul lumii. A mai rămas vreun rest? A mai rămas vreo țară pe care nu ați vizitat-o? Duceți-vă, în minutele care v-au mai rămas din ceasul al 13-lea, în Țara Mureșului, la Cimitirul bisericii din Deda, unde se neodihnește "prietenul dvs. de o viață", și rugați-vă, în fața crucii lui, pentru iertarea păcatelor dvs. Poate tata vă iartă. Dar eu nu vă iert!

Gelu V. NETEA

CABALA

"Cabala îl face pe om atent la mister; la misterul din el şi la cel care-l înconjoară."
Rabinul Dr. Alexandru Şafran

2. HIRSCH HEINRICH GRAETZ ŞI CABALA (3)

După teoria cabaliştilor despre principiile intermediare dintre om şi divinitate, H. Graetz prezintă concepţia acestora despre răsplata veşnică.

Învăţătura Cabalei despre răsplata veşnică se bazează pe reîncarnare. Suferinţele care îi lovesc pe cei cucernici, fără să fie vinovaţi, au rostul să-i purifice. Ca urmare nu trebuie să i se impute lui Dumnezeu că adeseori, aici pe pământ, cucernicii au parte de suferinţă, iar celor necredincioşi le merge bine şi prosperă.

Pe durata existenţei pământeşti, cele mai multe suflete se pierd în senzualitate. Uitându-şi originea lor spirituală şi ducând o existenţă plină de păcate, ele sunt obligate să se reîncarneze. Aşa se face că marea majoritate a sufletelor din lume sunt la a doua sau chiar la a treia reîncarnare. Consecinţa acestei situaţii este că numai arareori îşi fac apariţia suflete noi în lume. Datorită păcătoşeniei oamenilor, momentul marii şi deplinei mântuiri, pentru cei mai mulţi dintre oameni, este în permanenţă amânat. Chiar sufletul lui Mesia, care ca toate celelalte suflete preexistă în lumea spirituală, este nevoit să adaste în preexistenţa sa. Sufletul lui Mesia va fi ultimul care va coborî pe pământ, iar acest moment va avea semnificaţia venirii zilei de apoi. Atunci se va produce marele Jubileu, toate sufletele vor fi purificate şi se vor ridica de pe pământ la ceruri. Posibilitatea de a grăbi venirea clipei marii mântuiri depinde numai de comportamentul oamenilor. Prin această concepţie, adepţii Cabalei devin garanţii mântuirii, nu numai pentru poporul lui Israel, ci pentru întreaga ordine universală.

Cabala se poate mândri că pătrunde mult mai adânc spre inima misterului iudaismului decât filozofia lui Maimonide, ca urmare a relaţiilor pe care le stabileşte cu cerul şi prin posibilitatea de a cunoaşte ordinea, mecanismul şi evoluţia universului. Prin răstălmăcirea Sfintei Scripturi, cabaliştii îi întrec pe alegoriştii alexandrini, pe agadişti, pe Părinţii Bisericii, ca şi pe filozofii creştini şi evrei, lăsându-i pe toţi la mare distanţă în urma lor. Din rândul cabaliştilor, cuplul Asriel-Esra încearcă, cel puţin, să cocheteze cu filozofia, pentru a deschide şi filozofilor o poartă de acces spre această viziune religioasă. În schimb, un alt cabalist din aceeaşi perioadă, Jakob Ben-Şeşet Gerundi (în jur de 1243) a opus categoric ştiinţa sa secretă filozofiei. El respinge orice dialog cu filozofii şi nu găseşte suficiente injurii la adresa acestor eretici, stricători de lege.

Neavând conştiinţa curată din cauza pretenţiei nejustificate despre vechimea Cabalei, deşi în scrierile străvechi nu se întâlneşte nici o urmă din fantasmagoriile cabalistice, cabaliştii recurg la un fals. Ei pun în circulaţie o scriere mistică, pregătită într-o prezentare care sugerează vechimea, pe care o atribuie unei autorităţi talmudice, Nechunja Ben-Hakana. Acestei opere falsificate i se atribuie pomposul titlu de *Bahir* (*Strălucirea*), deşi poate i s-ar potrivi mai de grabă denumirea de Întunericul. Autorii acestui fals au fost Asriel şi Esra. Atât de şiret a fost ticluită înşelătoria, încât chiar unii rabini au considerat-o drept autentică. Zadarnic s-a străduit un bărbat de un incontestabil prestigiu, Meir Ben-Simon din Narbonne, să demaşte falsul; zadarnic a atras atenţia comunităţilor iudaice rabinul Meşullam Ben-Mose din Béziers, vestit atât pentru cunoştinţele sale, cât şi pentru cucernicia sa, să nu se lase induse în eroare de colecţia de minciuni plăsmuite de cuplul geronez, recomandând ca scrierea să fie distrusă, deoarece conţine afirmaţii eretice. În ciuda tuturor acestor avertismente, scrierea plăsmuită de Asriel şi Esra s-a impus şi ulterior a fost folosită ca material de bază în *scamatoriile* mistice ale cabaliştilor. Gerona, oraşul lui Asriel şi Esra, a lui Jakob Ben-Şeşet Gerundi şi Nachmani a fost primul cuib cald al Cabalei înainte de a se răspândi cu adevărat.

Această ştiinţă secretă, care îşi făcea apariţia atât de mândră de sine, nu avea la bază nimic altceva decât amăgirea, în cel mai bun caz autoamăgirea întemeietorilor ei. Teoria lor nu este veche, aşa cum se pretinde, ci de dată foarte recentă, iar dacă totuşi i se atribuie o anumită vechime, aceasta nu datează din antichitatea iudaică, ci din perioada de decadenţă a filozofiei greceşti. Probabil că strădaniile lui Asriel şi Esra, pentru acceptarea acestei ştiinţe secrete ca adevăr, ar fi avut mai puţin succes dacă nu li s-ar fi alăturat Nachmani, acest adversar îndârjit al filozofiei. El credea în autenticitatea cărţii cabalistice *Bahir*, în care găsise o confirmare a teoriei misticilor din Gerona. La prima vedere este greu de înţeles cum acest gânditor cu minte clară şi spirit ascuţit, capabil să facă lumină în toate problemele complicate ale Talmudului, a putut să accepte ideile încâlcite ale Cabalei şi să devină adeptul ei. O explicaţie ar putea fi adversitatea sa faţă de caracterul raţionalist al filozofiei lui Maimonide, precum şi credinţa sa sinceră în minuni şi supranatural, credinţă care-şi găseşte hrană, din belşug, în Cabală. Rezultatul a fost că, datorită calităţii sale de rabin cucernic şi cunoscător al Talmudului, Cabala a fost recunoscută şi prestigiul ei asigurat. În ceea ce Nachmani crede, nu poate fi pus la îndoială!

În felul acesta, la numai patru decenii de la moartea lui Maimonide, au luat fiinţă trei partide în sânul lumii iudaice şi această sciziune a fost începutul unui galopant proces de fărâmiţare. Între adepţii filozofiei, talmudişti şi cabalişti s-au fixat pe linii de demarcaţie precise. Primii îl aveau ca mentor pe Maimonide. Ei abordau iudaismul de pe poziţii raţionaliste şi se orientau după interpretările oferite de filozof. Acolo unde aceste interpretări lipsesc, raţionaliştii pornesc de la premizele filozofice, din care deduc concluziile dorite, adeseori mai îndrăzneţe decât vederile maestrului. Privitor la Talmud, ei acceptă numai părţile care sunt conforme cu raţiunea.

În opoziţie cu filozofii, talmudiştii consecvenţi nu acceptă nimic din discursul filozofic. Ei resping total orice investigaţie ştiinţifică în domeniul religiei, respectând literal textul aggadic. În acelaşi timp ei resping şi punctele de vedere ale Cabalei.

La rândul lor, cabaliştii sunt adversari atât ai raţionalismului filozofic, cât şi ai literalismului talmudic. Totuşi, la început, când numărul lor era mic, cabaliştii s-au alăturat talmudiştilor, combătând împreună raţionalismul lui Maimonide. Dar, la numai un secol de la apariţia Cabalei, alianţa s-a destrămat şi cele două partide au început să se dușmănească cu aceeaşi înverşunare cu care combătuseră mai înainte inamicul comun, filozofia. Consecinţele disensiunilor inerente, corelate cu acţiunea de defăimare a evreilor de către papalitate, s-au făcut în curând simţite. De acum înainte, climatul de seninătate şi unitate spirituală în care se desfăşurase până atunci viaţa comunităţilor iudaice aparţinea trecutului.

Sfârşitul secolului al XIII-lea găseşte lumea iudaică în plină frământare. Din exterior, agresiunea organelor bisericeşti ca şi a celor laice împotriva comunităţilor evreieşti devine din ce în ce mai brutală. În interior, disensiunile devin din ce în ce mai grave. În această atmosferă sumbră îşi face apariţia o personalitate de o valoare deosebită. Salomo Ben Abraham Ben-Adret din Barcelona (1245-1310) a fost un om de excepţie atât din punctul de vedere al capacităţii intelectuale, cât şi din punctul de vedere al statorniciei în credinţă şi al bunătăţii sufleteşti. Într-o epocă plină de frământări, prin atitudinea luată atât faţă de orientarea filozofică, cât şi faţă de cabalişti, lui i-a revenit ca sarcină să ţină sus stindardul iudaismului. Timp de patruzeci de ani, rabinul din Barcelona a fost considerat drept suprema autoritate în problemele religioase ale lumii iudaice, nu numai în Spania şi Europa, dar şi în Africa şi Asia.

În epoca lui Ben-Adret procesul de divorţ dintre ştiinţă şi credinţă devine evident. Evlavia se dezice din ce în ce mai categoric de gândire şi gândirea de religie. În conflictul de idei cu privire la religie, Cabala intervine cu îndrăzneală. Litigiul, dacă scrierile lui Maimonide sunt eretice sau nu, dacă operele sale filozofice trebuie doar evitate sau condamnate şi arse, s-a reaprins cu pasiune şi a învrăjbit din nou spiritele. În Spania şi în sudul Franţei această controversă se stinsese. Rabinii acestor comunităţi manifestau respect faţă de Maimonide şi îi foloseau ideile ca argumente temeinice pentru consolidarea religiei. Chiar şi cei mai consecvenţi talmudişti din Spania şi din Provence vorbeau limba lui Maimonide. În schimb pe scena comunităţilor germane şi italiene, controversa *pro* sau *contra* Maimonide a ieşit din nou la lumină, a încins spiritele, s-a întins până în Palestina şi, în cele din urmă, a atras în vârtejul ei întreaga lume iudaică.

Evreii germani, care până atunci nu arătaseră nici un interes faţă de ştiinţă, preocupările lor limitându-se la cadrul îngust al Talmudului, au început să se trezească din somnolenţa lor evlavioasă. Stimulaţi de efervescenţa spirituală de la Montpellier, Zaragoza şi Toledo, au început să mediteze asupra dimensiunilor filozofiei lui Maimonide, precum şi asupra implicaţiilor ei în domeniul religiei. Cabalistul francez Salomo Petit, emigrat la Acra, şi-a fixat ca ţel al vieţii să aţâţe din nou focul la rugul pe care trebuiau arse operele lui Maimonide şi să înfigă steagul Cabalei pe mormântul filozofiei maimonidiene.

În perioada sosirii lui Salomo Petit, Acra era cuibul obscurantismului şi al Cabalei, dominat de discipolii lui Nachmani. Deşi zilele libertăţii acestui oraş erau numărate, ultimă posesiune a regatului creştin al Ierusalimului, misticii din acea aşezare se comportau ca şi cum lor le-a fost garantată veşnicia. Salomo Petit credea că a găsit aici un teren atât de stabil pentru ideile sale încât s-a hotărât să facă cunoscută o nouă sentinţă de condamnare a scrierilor lui Maimonide, precum şi interzicerea oricărei activităţi ştiinţifice şi excomunicarea celor care aveau preocupări filozofice. În sprijinul acuzaţiei de erezie adusă lui Maimonide, Salomo Petit şi-a asociat adepţii aceloraşi idei din Palestina. Cine ar mai îndrăzni să i se opună, când alături de el se auzea vocea Ţării Sfinte? Cine ar îndrăzni să apere ceea ce el a condamnat? Şi totuşi zelul lui Salomo Petit s-a izbit de o neaşteptată rezistenţă...

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

130 DE ANI DE LA NASTEREA SAVANTULUI CREȘTIN NICOLAE C. PAULESCU (1869-1931)

profesorul PAULESCU

«Profesorul Paulescu, care a trăit ca un mucenic și a murit ca un sfânt, înfățișează în chipul cel mai expresiv pe învățatul român, așa cum îl fac cele mai bune tradiții ale țării noastre.

Cine l-ar fi văzut discret, rece, tăcut, nu și-ar fi dat seama de opera pe care acest om o avea în urma sa. A trebuit ca moartea să dezlege pe prietenii cei mai de aproape, pe ucenicii cei mai credincioși, pentru ca revelația să se producă și să se cunoască numărul și însemnătatea descoperirilor lui».

Așa își începea profesorul N. Iorga, în *Neamul românesc*, articolul său de fond închinat profesorului Paulescu, la moartea acestuia [1]. Marele istoric, în acel timp și prim-ministru, revela țării moartea unui «învățat», despre care «mulți știau numai că are în politică o anume direcție, pe care, de altfel, n-o strămuta în activitatea sa profesională, plină de cea mai caldă iubire de oameni». Și adăuga: «Într-o vreme când faima precede munca și valorile adevărate sunt respinse de obrăznicia care se îndeasă, viața și moartea acestui om de merit sunt un îndemn și *o învățătură pentru tineretul care trebuie să reziste gloriei repede făcute*».

Dar, dacă în țara sa, profesorul Paulescu apărea necunoscut sau rău cunoscut, nu același lucru se petrecuse în străinătate, unde oameni de știință celebri și-au dat seama, încă de pe vremea când Paulescu era student al Facultății de Medicină din Paris, de însușirile sale excepționale.

Primul care a descoperit în el «genialitatea» (pe care, după moarte, i-a recunoscut-o la noi până și un medic evreu [2]) a fost ilustrul Lancereaux, una dintre gloriile științei franceze, președinte al Academiei de Medicină și maestrul profesorului. Pe când era externul său, la spitalul «Hôtel-Dieu», a fost izbit de spiritul pătrunzător al hamicului său elev.

La plecarea din fruntea serviciului, a făcut toate sforțările ca să-l ia cu dânsul, - ca intern și colaborator la spitalul «Notre-Dame du Perpétuel Secours», - dând o luptă aprigă cu patronajul spitalului, care nu admitea în personalul său decât catolici, iar Paulescu, firește, nu înțelegea să-și schimbe credința strămoșească.

În serviciul lui Lancereaux nu se făcea numai «clinică», fiindcă Lancereaux era un spirit larg, veșnic frământat de toate problemele în legătură cu Medicina, un cercetător în permanentă acțiune. Clinician incomparabil și neîntrecut anatomo-patologist, Lancereaux simțea nevoia să-și asigure colaborarea unui alt clinician capabil să înțeleagă toate problemele răscolite de dânsul și să le lumineze prin mijloacele noi de investigație pe care le puteau oferi Fiziologia și Chimia biologică.

«Lancereaux – scria Paulescu [3] – a fost omul de geniu care, nemulțumit de rutina și de obscuritățile clasicismului medical, a construit Medicinii, piatră cu piatră, un palat măreț și splendid, în care se vede clar. Ați putea bănui că entuziasmul meu se explică prin faptul că am fost instruit la școala acestui Maestru. Dar *pietatea elevului se află aici în fața datoriei profesorului, care trebuie să-și cântărească toate cuvintele pe care le pronunță și să probeze tot ce afirmă*.

Ei bine! – o strig sus și tare: *Omenirea n-a avut niciodată un medic mai mare ca Lancereaux*. Și această afirmație o voi dovedi cu probe palpabile [...]. Numai el a înțeles importanța noțiunii filosofice de *cauză* și, prin ea, a pus Medicina pe calea adevăratei Științe [...] Pot spune că Lancereaux a fost, pentru Medicină, ceea ce a fost Claude Bernard pentru Fiziologie sau ceea ce a fost Pasteur pentru Microbiologie».

Lancereaux nu admitea nici o scăpare din vedere, când era vorba de observarea unei maladii și a leziunilor produse de ea în organism: a fost astfel cel mai mare anatomo-patologist al Medicinii franceze. Paulescu l-a secondat și în acest domeniu, cu o hărnicie și cu o pricepere de care încă se minunează toți eminenții lor urmași la spitalul «Notre-Dame du Perpétuel Secours», ce păstrează cu religiozitate comoara de preparate anatomo-patologice, semnate prescurtat: «Paul».

Pasiunea lui Lancereaux pentru cercetările anatomo-patologice a făcut epocă. Într-o seară, după ce lucrase în sala de autopsie și se pregătea să plece cu un ghiozdan foarte încărcat, își aminti că avea o lojă la Odéon, pentru el și colaboratorii săi. Îi adună în grabă și se duse cu dânșii la teatru, unde Lancereaux și Paulescu ocupară, ca mai bătrâni, scaunele din fundul lojei. La un moment dat, uitând de reprezentație, Lancereaux îi șopti lui Paulescu: «Știi ce am în ghiozdan?... Nu?... Ei bine, am găsit câteva piese grozave în cadavrul bietului bătrân care a murit azi-noapte... Sunt extraordinare... și strașnic de edificatoare... Ai să vezi...»

Lancereaux, dezlănțuit, nu mai șoptea. Lumea începu să murmure, indignată. «Pe noi ne sâsâie», îl lămuri Paulescu, stingherit. «Imbecilii!», mormăi Lancereaux și tăcu.

Peste câteva minute, însă, reîncepu: «Mai ales leziunile cordului sunt interesante»; și aproape imediat: «Ia să vezi! Trage scaunul mai încoace!». Și nici una, nici două, aprinse un chibrit, apoi altul, ca să-i arate lui Paulescu leziunea cu pricina.

De astă-dată, lumea, o clipă uimită, se porni să șuiere și să strige, în plină reprezentație. Un inspector și doi plasatori năvăliră în lojă. Dând cu ochii de Lancereaux, rămaseră perplecși, abia îndrăznind să sufle că șubrezenia teatrului e prea amenințată de foc... Lancereaux însă, indignat, își luă ghiozdanul și, trăgându-l de mânecă pe Paulescu, îi zise: «Hai, dragul meu, la mine, unde nu ne plictisesc nepricepuți din ăștia!»...

***

Puțin timp după venirea sa la «Notre-Dame du Perpétuel Secours», Paulescu a început să urmeze și cursurile de Fiziologie și de Chimie biologică, la Facultatea de Științe de la Paris.

La sfârșitul secolului trecut, era încă valabil reproșul lui Leibnitz, care imputa Fiziologiei că nu servește, cum s-ar cuveni, patologia și terapeutica. Iar Claude Bernard, după mai bine de 150 de ani, îi dădea dreptate. «Fiziologia constituie baza Medicinii – lămurea Paulescu [4] –, fenomenele patologice nefiind, cum spune Claude Bernard, decât fenomene fiziologice deviate; între Medicină și Fiziologie sunt deci legături strânse. Aceste considerațiuni m-au determinat să nu despart aceste două științe, *în studiile* și în lucrările mele».

Încă din 1896, după ce Paulescu urmărise un mare număr de lucrări de Fiziologie în laboratorul Sorbonei, ilustrul Dastre îl însărcină «să reia unele experiențe publicate de diferiți autori, *spre a le controla concluziile* și, în același timp, *să studieze el însuși câteva dintre numeroasele puncte obscure ale Fiziologiei sângelui*».

O asemenea misiune, acordată de cea mai înaltă școală a lumii unui tânăr străin de 26 de ani, era într-adevăr excepțională. Dar fusese remarcată puterea de discernământ a minții sale și valoarea spiritului său critic, care se însuflețea și lucra cu îndoită înverșunare pentru luminarea unei probleme, când întâmpina dificultăți sau contradicții.

Mai târziu, mărturisea el însuși: «Am o predilecție specială pentru discuția științifică», fiindcă «nimic nu este mai interesant și mai instructiv ca polemica științifică. Ea obligă pe fiecare adversar să caute și să aducă probele cele mai evidente pentru susținerea opiniei sale și pentru combaterea argumentației potrivnicului. Știința câștigă întotdeauna din asemenea discuții, care, de multe ori, au condus la rezolvarea unor probleme rămase până atunci obscure [...] Nimic însă nu este mai dificil ca menținerea discuției pe tărâmul pur științific, căci, pentru aceasta, trebuie ca aceia care discută să întrunească câteva calități care, din nefericire, nu sunt inerente științei, și anume: un *temperament calm, o educație aleasă* și mai cu seamă o doză mare de *stăpânire de sine*» [5].

(Va urma)

---

[1] N. Iorga, «Un învățat: D-rul Paulescu», în *Neamul românesc*, 1931, și *Oameni cari au fost*, vol. III, p. 350.

[2] Dr. Aurel Abramovici, «Profesor Dr. Paulescu», în *Bucureștii medical*, august 1931: "Moartea profesorului Paulescu încheie în mod brutal un capitol de viață închinată cu pasiune științei medicale pentru care – punând continuu în joc făptura-i slabă – a mers fără șovăire până la sacrificiul de sine. Aceasta corespundea unei înțelegeri hotărâte, pe care el o avea despre rostul scurtului său popas pe pământ: îndeplinirea misiunii, fără odihnă, fără cruțare.

Viața lui, pe care o petrecea în mare parte în laborator, a fost perseverentă și dezinteresată cercetare a adevărului și o străduință continuă și neobosită pentru alinarea durerilor omenirii. În aceasta el punea tot sufletul, pentru că o considera ca suprema țintă a vieții lui.

Iubirea pentru neam completa la el, cu prisosință, dragostea pentru știință; ambele se uneau într-un tot indisolubil...

...De o probitate exemplară în lucrările lui științifice, de o corectitudine dusă până la extrem în raporturile lui cu studenții, cărora avea să le infiltreze noțiunile de bază ale medicinii, *prof. Paulescu a atins uneori Genialitatea...*".

[3] Paulesco, «Lancereaux (1829-1910)», în *Traité de Médecine*, t. IV, p. 5.

[4] Paulesco, *Exposé des Titres et Travaux scientifiques*, Paris, 1899, p. 5.

[5] Paulescu, "Generațiunea spontanee și darwinismul", în *Spitalul*, februarie 1905.

PAULESCU

NOȚIUNILE DE *Suflet* ȘI *Dumnezeu* ÎN FIZIOLOGIE

EDITURA ANASTASIA

În 1999 se împlinesc 130 de ani de la nașterea savantului Nicolae C. Paulescu, adevăratul inventator al insulinei, adversar neîmpăcat al darwinismului și unul dintre principalii teoreticieni ai naționalismului creștin din primul pătrar al secolului XX.

În întâmpinarea acestei aniversări, Editura «Anastasia» din București a reeditat de curând una dintre lucrările științifice cele mai importante ale lui N. C. Paulescu: *Noțiunile de «suflet» și «Dumnezeu» în fiziologie* (ediție îngrijită și prefațată de Răzvan Codrescu). Cartea mai fusese reeditată în 1944 de către Dr. V. Trifu, ilustru ucenic al autorului.

Ediția din 1944 era deschisă de o amplă prefață intitulată «Profesorul Paulescu». Întrucât această prefață nu a mai fost republicată ulterior, am hotărât să o oferim în foileton cititorilor *Punctelor cardinale*, omagiindu-l astfel pe N. C. Paulescu printr-o mărturie cuprinzătoare și autorizată, dezvăluind cu căldură *complexitatea* și *exemplaritatea* controversatei sale personalități.

(Menționăm că ortografia a fost actualizată, punctuația îmbunătățită, iar greșelile de tipar s-au îndreptat în mod tacit).

evocare de DR. V. TRIFU

marginalii

Din dorința de a semnala cât mai multe dintre numeroasele apariții editoriale ale ultimei perioade, ne vom rezuma la prezentări mai succinte decât de obicei. Selecția titlurilor răspunde sferei de preocupări a publicației noastre și are, desigur, gradul ei de subiectivitate. Cartea creștină a fost prioritar avută în vedere. Asupra unora dintre aparițiile semnalate mai jos, sperăm că vom avea ocazia și răgazul de a reveni.

Editura «Anastasia» (premiată de Asociația Editorilor din România – A. E. R. – la recentul Târg Internațional de Carte de la București, pentru monumentala *Integrală a operei poetice* a lui V. Voiculescu, recenzată în numărul nostru de luna trecută) ne oferă trei noi titluri de mare interes: ***Lumina neînserată. Contemplații și reflecții metafizice*** (un volum de peste 600 de pagini, tradus din ruseşte de d-ra **Elena Drăguşin**) – sinteză a gândirii teologico-filosofice a lui **SERGHEI BULGAKOV** (cel mai important – dar și mai controversat – teolog rus din prima jumătate a secolului XX, întemeietorul Institutului Teologic Ortodox «Saint Serge» din Paris), constituind cea mai substanțială ediție românească de până astăzi din opera autorului (col. «Filosofia creștină»); o îndelung așteptată ***Metodică a predării Religiei în școlile primare, gimnazii și licee***, semnată de d-na prof. **ANA DANCIU** și apărută cu binecuvântarea și cuvântul înainte al P. S. **Irineu Slătineanu**, Episcopul Râmnicului – instrument de lucru deopotrivă modern, sistematic și funcțional, pus la îndemâna tinerei generații de profesori de Religie (col. «Biserica și Școala», inaugurată cu această ocazie); ***Ilie proorocul, arhetipul monahului. Pentru o primenire profetică a monahismului*** (col. «Homo symbolicus») – cea mai solidă monografie teologică existentă până astăzi în românește despre figura exemplară a marelui prooroc, elaborată cu erudiție, simț istoric și deschidere ecumenică de către călugărița carmelitană **ÉLIANE POIROT** (trad. de d-ra **Marilena Andrei**).

Un eveniment editorial îl constituie, fără îndoială, inaugurarea unei prime ediții a ***Operelor*** lui **NAE IONESCU**, îngrijită de d-l **Marin Diaconu** și d-na **Dora Mezdrea** și apărută la editura și tipografia d-lui Ion Papuc («Crater»). Deocamdată ne este oferit vol. VI, primul din secțiunea rezervată publicisticii; în cele aproape 600 de pagini format mare sunt reunite articolele lui Nae Ionescu din perioada 1909-1923, respectându-se strict ordinea cronologică. Ediția, realizată cu admirabil profesionalism, are un bogat corp de note finale (de o excepțională importanță istorico-culturală), indici de nume și publicații, precum și o listă a periodicelor la care marele profesor a colaborat în perioada menționată. Multe dintre textele respective văd pentru prima oară lumina tiparului în volum. Probabil că restul publicisticii naeionesciene va ocupa volumele VII și VIII, iar în volumele I-V vor fi incluse cursurile care s-au păstrat. Fie ca editorii să-și poată duce la capăt ambițioasa întreprindere, ce încununează o activitate de aproape un deceniu și-i aduce lui Nae Ionescu un frumos omagiu în pragul împlinirii a 110 ani de la naștere și 60 de la moarte.

O altă mare figură a culturii românești interbelice, dar și a dreptei creștine (în ipostaza ei legionară), **RADU GYR**, editat după 1989 mai ales cu versurile create în închisoare sau în ultimii ani ai vieții (poetul a închis ochii în 1975), a beneficiat în pragul acestei veri de două reeditări binevenite ale versurilor sale de tinerețe: ***Cununi uscate. Stele pentru Ieagăn*** (versuri datând din 1936-38, dar cu revizuirile ulterioare ale autorului) la Editura «Vremea» din București (unde apăruseră anul trecut, în trei volume, și poeziile din perioada postbelică) și faimoasele ***Balade*** (apărute inițial în 1943 și considerate drept o culminație a operei sale poetice de dinainte de război) la Editura «Ex Ponto» din Constanța (cu o excelentă postfață – «Tentația capodoperei» – semnată de poetul creștin **Adrian Popescu**). Ambele ediții au fost vegheate de d-na Simona Popa, fiica autorului. (Desigur, se impune în continuare o ediție critică integrală a liricii lui Radu Gyr, cel puțin de calitatea celei – încă neduse la capăt – de care beneficiază Nichifor Crainic la Editura Eminescu; toate editările sau reeditările din ultimii ani – de la Timișoara, București, Constanța – nu sunt decât niște pași necesari spre această mare ediție profesională, ce ar putea fi inaugurată cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la moartea autorului și definitivată cel mai târziu în 2005, la centenarul nașterii sale).

Atrag în mod deosebit atenția și câteva dintre ultimele titluri apărute la Editura «Deisis» din Sibiu: monografia ***Origen: personajul – exegetul – omul duhovnicesc – teologul*** a lui **HENRI CROUZEL** (trad. **Cristian Pop**), însoțită de prefața părintelui **Ioan I. Ică jr.** («Origen – contemporanul nostru») și de studiile extrem de utile ale d-lor **Gilles Dorival** («Unde se află studiile despre Origen?») și **Cristian Bădiliță** («Origen în România: 1926-1998»), acesta din urmă profilându-se deja ca principalul origenist din România (traducător, exeget, bibliograf, pendulând între erudiție și înalta vulgarizare), alături de un alt tânăr, încă neieșit la rampă: Vlad Niculescu; ***Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*** (titlul franțuzesc: *Direction spirituelle en Orient autrefois*) de **IRÉNÉE HAUSHERR** (trad. **Mihai Vladimirescu**), cu o prefață a cunoscutului teolog și ierarh **Kallistos Ware** («Paternitatea spirituală în Ortodoxie») și o postfață a părintelui **Tomáš Špidlík** («In memoriam: P. Irénée Hausherr S. I.»), ambele traduse de diac. **Ioan I. Ică jr.**; și, în continuarea publicării în românește a scrierilor ieromonahului neamț **GABRIEL BUNGE**, ***Akedia. Plictiseala și terapia ei după avva Evagrie Ponticul sau sufletul în luptă cu demonul amiezii*** (prezentare – «Introducere la o călătorie spre marginea infernului singurătății noastre» – și traducere de același **Ioan I. Ică jr.**, care conchide: «Cititorul modern este invitat să nu se împiedice de "coloritul de pustie" (*Wüstenkolorit*) care dă specificul monahal al aforismelor evagriene, ci, trecând dincolo de acesta, să înainteze spre miezul lor psihologic și duhovnicesc general-uman: lupta cu răul, cu tripla lui ipostază – demon-gând-patimă –, care ne privește pe toți ca oameni, indiferent de starea civilă sau religioasă. Citit în cheia lecturii evagriene propuse mai jos de părintele Gabriel Bunge, faimosul adagiu florenskian de la începutul acestui secol, potrivit căruia pentru mintea omenească între Treime sau gheenă *tertium non datur*, își dobândește întreaga concretețe spiritual-psihologică: fiindcă, pentru suflet, gheena sau iadul nu sunt altceva decât tocmai cumplita *akedie*» – p. 19).

Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ne oferă, între altele, versiunea românească a studiului *Man and the Cosmos. The Vision of St. Maximus the Confessor* (publicat în 1985 de St. Vladimir's Seminary Press), ***Omul și cosmosul în viziunea Sfântului Maxim Mărturisitorul*** (trad. de prof. dr. **Remus Rus**), realizat de poetul și teologul suedez **LARS THUNBERG** (unul dintre cei mai autorizați exegeți contemporani ai operei lui Maxim Mărturisitorul). Recenta ediție românească (într-o frumoasă prezentare grafică, datorată d-lui Emil Bojin), pe lângă sumara prefață semnată de **A. M. Allchin**, include și o amplă postfață de pr. prof. dr. **Dumitru Popescu** (pp. 166-181), în care sunt amendate, din perspectivă ortodoxă, unele aspecte mai confuze ale abordării teologice a lui Lars Thunberg (ce nu micșorează, totuși, meritul de ansamblu al cărții). Nu trebuie să treacă neobservate diversificarea ofertei de carte a Editurii Institutului Biblic și fericita primenire a aspectului grafic al edițiilor (peste care veghează profesionalismul smerit și discret al directorului Aurelian Marinescu).

Un util (deși destul de incomplet) ***Dicționar al sfinților*** (Dicționarul Oxford al lui **DAVID HUGH FARMER**, tradus în românește de **Mihai C. Udma** și **Elena Burlacu**, cu adăugiri privitoare la sfinții români de prof. dr. **Remus Rus**) a apărut de curând la Editura «Univers Enciclopedic» din București. În cele aproape 600 de pagini ale volumului (tipărit cu literă foarte mărunță) sunt înregistrați 1500 de sfinți din toate ariile creștinismului (cu un interes predilect, totuși, acordat sfinților din aria britanică), la care se adaugă 46 de sfinți români. Foarte utile sunt și cele patru anexe: I. *Principalele patronaje ale sfinților* (pe editori, bunăoară, aflăm că-i patronează Sf. Apostol Ioan, iar pe ziariști Sf. Francisc din Sales...); II. *Principalele embleme iconografice ale sfinților* (strânse legate, firește, de tradiția hagiografică); III. *Index al locurilor din Marea Britanie și Irlanda asociate cu anumiți sfinți* (pe când ceva asemănător și pentru spațiul românesc?); IV. *Calendarul principalelor sărbătoriri ale sfinților menționați în acest volum, care sunt sau au fost venerați în respectivele zile* (un fel de mic «sinaxar» potrivit mai ales ariei apusene). Până când Ortodoxia românească, atât de convinsă altminteri de «excelența» ei, se va învrednici să-și creeze *propriile* «instrumente» cultural-documentare, ciupim de la alții și cârpim la modul balcanic, pe spesele editurilor laice...

O altă editură bucureșteană, «Artemis», își trece în cont un important act de cultură prin publicarea în românește (trad. **George Miciacio**) a volumului colectiv intitulat ***Cruciadele*** (cu introducerea reputatului medievist franco-elvețian **Robert Delort**). Structurat în trei secțiuni (I. «Aventura cruciaților»; II. «Războiul Sfânt»; III. «Orient-Occident: marele șoc»), volumul (datând din 1988) reunește studii fundamentale semnate de **Michel Balard, Geneviève Bresc-Bautier, Philippe Contamine, Charles-Emmanuel Dufourcq, Jean Favier, Claude Gauvard, Michel Kaplan, Françoise Michau, Cécile Morrison, Michel Parisse, Michel Pastoureau, Évelyne Patlagean, Peter Raedts, Jean Richard, Pierre-André Sigal, Mohamed Talbi, André Vauchez** (a se vedea prezentarea pe scurt a fiecărui autor la finalul cărții). O secțiune de anexe (pp. 234-269) include hărți ale Cruciadelor (sec. XI-XIII), o cronologie (1095, prima chemare la Cruciadă – 1307, suprimarea Templierilor), o antologie de documente (la a căror traducere a colaborat și d-na **Michaela Slăvescu**) și o utilă bibliografie tematică de ultimă oră.

Și pentru că ideea de Cruciadă a structurat o bună parte a gândirii politice creștine, prelungindu-se, *mutatis mutandis*, în dreapta ideologică a ultimelor două veacuri, să semnalăm aici și micul opus al italianului **NORBERTO BOBBIO**, ***Dreapta și stânga. Rațiuni și semnificații ale unei diferențieri politice*** (trad. **Michaela Șchiopu**), prefațat inteligent de d-l **Aurelian Crăiuțu**. Cartea, bine primită în Italia în 1994, apare acum în seria «Societatea civilă» a Editurii «Humanitas». Deși autorul este stângist (de nuanță social-democrată), el are meritul de a arăta că dihotomia *dreapta-stânga* nu e atât de perimată pe cât se crede, pe de o parte, iar, pe de altă parte, că discuția trebuie scoasă din cercul vicios al determinărilor strict economice. Discutabilă în multe privințe, cartea este structurată pe abordarea sistematic diferită a ideii de *egalitate* în cele două perspective tradiționale (alte criterii delimitative fiind considerate irelevante sau insuficiente). Se confirmă încă o dată faptul că în lumea de azi numai stânga este tolerată să vorbească despre dreapta, dreptei refuzându-i-se sistematic discursul legitimant (d-l Liiceanu, de altfel, n-ar publica niciodată la «Humanitas» o adevărată carte de și despre dreapta, echidistanța dumnealui «filosofică» având «limite» cel puțin amuzante...).

Răzvan CODRESCU

RECENZII

În Editura "Duh și Adevăr" din București (colecția "Repere spirituale"), a apărut de curând (1999) volumul d-lui **Sergiu Grossu**, intitulat ***Chipul omului dinlăuntru***, având ca subtitlu "În căutarea plenitudinii noastre spirituale". Înainte de a prezenta pe scurt această carte, câteva cuvinte despre autor (care, de altfel, este un nume cunoscut al publicisticii românești din exil).

Sergiu Grossu s-a născut la 14 noiembrie 1920, în comuna Cubolta, județul Bălți. A urmat cursul primar și liceul la Bălți, iar studiile universitare la București. După ce își trece licența în filosofie și în filologie modernă, urmează o vreme cursurile Institutului Teologic din București și devine un militant fervent al organizației ortodoxe *Oastea Domnului*, numărându-se de timpuriu printre conducătorii acesteia. În 1959 este arestat, judecat și condamnat la 12 ani temniță grea pentru activitate religioasă interzisă. Se eliberează după trei ani, în 1962, beneficiind de un decret de grațiere. În 1969 reușește să se exileze împreună cu soția, stabilindu-se în Franța, la Paris, unde începe o susținută campanie publicistică, devenind unul din principalii mărturisitori ai calvarului neamului românesc abandonat de Occident (cu vinovată bună știință) forțelor răului. În octombrie 1971 pune bazele revistei *Catacombes*, care va apărea, prin strădania lui, neîntrerupt, timp de 21 de ani, până în 1992. Programul și spiritul acestei publicații sunt formulate încă din editorialul primului număr: "Cufundați într-un univers de tenebre, asediați din toate părțile de puterile răsculate ale lui Antihrist, răscoliți de duritatea unei istorii pătate de trădări și apostazie, noi luptăm împotriva răului care ne înconjoară și ne pătrunde, cu legea absolută a binelui, a credinței și a iubirii,... cu Evanghelia lui Hristos, Mântuitorul".

Prin intermediul acestei reviste, prin cărțile publicate în limba franceză, precum și prin conferințele ținute, fie direct, fie pe calea undelor, Sergiu Grossu a încercat să unească toate energiile creștine într-o mare cruciadă anticomunistă.

Nu putem termina această succintă prezentare a activității publicistice fără să amintim și de producția lirică a lui Sergiu Grossu, pentru că înainte de toate dumnealui este un autentic poet. Încă din 1944 era afirmat ca atare, numărându-se printre colaboratorii *Gândirii* și a altor reviste literare de prestigiu. Poezia sa de inspirație mistic-religioasă poate sta cu cinste alături de poezia lui Vasile Voiculescu, Arghezi ori Nichifor Crainic.

Ultima carte a lui Sergiu Grossu, *Chipul omului dinlăuntru*, pe care neam propus să o prezentăm în cele ce urmează, este, de fapt, versiunea românească a cărții apărute în 1997 în limba franceză sub titlul *L'Homme intérieur (A la recherche de notre plenitude spirituelle)*, Ed. Resiac. Cartea este, după cum o caracterizează autorul însuși, "o tentativă de pedagogie creștină, a cărei documentație s-a inspirat de la sursa infailibilă a Sfintei Scripturi, după ce ne-am aplecat, cu atenția cuvenită, pe paginile ei și-am analizat etapele procesului educativ al ființei împăcate cu Dumnezeu". Și în altă parte spune despre această carte că este o încercare "de a sintetiza imensa comoară a înțelepciunii eterne, cu adevărurile și orientările sale, pentru a pune la dispoziția fiecărui creștin metode pedagogice universal valabile, provenite din Vechiul și Noul Testament".

Cartea este structurată în patru părți:

● *Partea I* se referă la purificarea vieții interioare, a adâncimilor. Cu exemple și citate din Biblie, ne învață cum să ne strunim și să ne disciplinăm gândurile, cu alte cuvinte cum să ne educăm felul de a gândi, căci "gândul este mobilul acțiunii, cauza eficientă a faptei". De asemenea, este scoasă în evidență importanța covârșitoare a grăirii în viața individuală și colectivă a oamenilor. "Noi ne exprimăm gândurile prin actul vorbirii, prin cuvânt", și dacă gândirea e strâmbă, și vorbirea va fi alterată.

● *Partea a II-a* se referă la dinamica vieții sufletești, recomandându-ne și învățându-ne *starea de veghe*, căci "reușita procesului de spiritualizare este în funcție... de frecvența și intensitatea vegherii"; ne învață, de asemenea, cum să ne educăm răbdarea, căci, spune el, "*răbdarea* este virtutea inerentă de desăvârșire creștină"; în sfârșit, ne învață cum să ne rugăm, deoarece "împreunarea noastră cu Dumnezeu, comuniunea mistică, supranaturală, cu Absolutul, se realizează, în mod intim, prin taina rugăciunii".

● În *partea a III-a* ne învață fapta bună sau *milostenia*, jertfa de sine sau *slujirea* și, în sfârșit, cum să ne dobândim *pacea sufletească*.

● În *partea a IV-a* ni se vorbește despre *sfințenie*, care este "modelul suprem al împlinirii spirituale".

În concluzie, autorul a reușit să realizeze și să pună ca îndemâna creștinului dornic de desăvârșire un adevărat manual de pedagogie creștină.

Editura "Vremea" (col "Fapte, Idei, Documente") continuă seria volumelor de documente privitoare la marile procese ale perioadei comuniste (începută în 1995 cu *Memorialul Ororii - Documente ale procesului "reeducării" din închisorile Pitești, Gherla și continuată cu Principiul bumerangului - Documente ale procesului Lucrețiu Pătrășcanu* și cu *Prigoana - Documente ale procesului C. Noica, D. Pillat, N. Steinhardt, Al. Paleologu etc.*), cu publicarea în 1999 a volumului intitulat ***Teroarea - Documente ale procesului Iuliu Maniu, Ion Mihalache.*** Volumul debutează cu un "Cuvânt înainte" semnat de redactorul coordonator al colecției, **N. Henegariu**, în care este evocat contextul istoric în care a avut loc procesul, și cu două articole de ziar. Primul, intitulat "Cel mai mare proces politic din istoria României", este semnat de Silviu Brucan și a apărut în *Scânteia* din 14 septembrie 1947, iar al doilea, "Acuzatul Iuliu Maniu", este semnat de George Călinescu și a apărut în ziarul *Națiunea* din 31 octombrie 1947...

În primul dintre aceste articole, cel care astăzi ne dă lecții de democrație și de economie de piață (l-am numit pe Silviu Brucan) face, cu o vehemență mânie proletară, un necruțător rechizitoriu "bandei din boxă", din care spicuim: "De data asta, de o parte va fi o bandă de spioni, asasini și trădători, iar de alta va fi poporul român"; "Banda național-țărănistă are ceea ce se numește antecedente. Ea nu se află la prima lovitură: e o recidivistă învechită în rele"; "A unelti cele mai mârșave planuri de jefuire și vlăguire a poporului muncitor, a răspunde cu gloanțe năzuințelor sale de dreptate... a pregăti minuțios un război criminal și a urmări pas cu pas declanșarea și prelungirea lui... a fi gata mereu a vinde și înrobi o națiune care aspiră la libertate, unor stăpâni ai banului de peste hotare - acestea sunt infamii pe care un popor liber și mândru nu le poate uita și nici ierta"; "Va fi deci de judecat o bandă de spioni, conspiratori și derbedei fasciști...". Ne oprim aici, căci ar însemna să reproducem întreg articolul...

Din celălalt articol nu reproducem nimic. Menționăm numai că felul în care pune problema este "pe linie" și nu face deloc cinste marelui cărturar care a fost George Călinescu.

După aceste pagini introductive, urmează documentele întocmite cu ocazia pregătirii și judecării acestui proces:

- Între pagina 29 și 180 sunt documentele elaborate în timpul anchetei: declarații ale acuzaților, procese verbale de confruntare, declarații ale martorilor acuzării.

- *Paginile 183-248* cuprind acte și documente folosite ca probe și indicii în proces: *Circulara* lui Corneliu Zelea Codreanu din 10 decembrie 1933, scrisori între acuzați sau dintre ei și diferite personalități politice ale timpului, rezumate ale unor discuții dintre Iuliu Maniu și diferiți diplomați străini, dări de seamă, rezoluții, un plan al P.N.Ț.-ului de organizare a armatei etc.

- Între paginile 251 și 785 sunt documentele procesului propriu-zis, care a durat de la 23 oct. până la 11 nov. 1947. Aceste documente sunt: rechizitoriul procurorului (care se întinde pe aproape 100 de pagini), interogatoriile luate acuzaților și martorilor acuzatori și, în sfârșit, pronunțarea sentinței.

- Volumul se încheie cu un epilog care cuprinde: cererea de recurs la Curtea Supremă de Justiție a procurorului general Sorin Moisescu și decizia Curții Supreme de Justiție din 12 octombrie 1998 prin care toți acuzații sunt declarați nevinovați și achitați.

Publicând astfel de documente, Editura "Vremea" întreprinde o lucrare extrem de utilă, pentru că pune la îndemâna publicului larg un volum important de informații despre ceea ce a însemnat regimul comunist și oferă istoricilor de azi și de mâine un prețios instrument de lucru.

Tot în colecția "Fapte, idei, Documente" a Editurii "Vremea" a apărut în 1998 volumul de documente intitulat ***Ocupația sovietică în România - Documente: 1944-1946***, volum având-i ca realizatori pe **Flori Stănescu** și **Dragoș Zamfirescu**.

Documentele publicate în acest volum provin din fondurile Arhivelor Naționale București, în special din fondurile Ministerului Afacerilor Interne. "Din fondurile respective au fost selectate documente al căror conținut trimite la abuzuri: ordine, dispoziții, note informative, plângeri, acțiuni ilegale etc.... Unele din aceste documente au fost alese doar ca exemple din dosare care conțin zeci de asemenea cazuri..."

Din documentele publicate în acest volum reiese clar că, pe lângă abuzurile rețelei birocratice a Convenției de Armistițiu și ale trupelor de ocupație sovietice, au fost săvârșite abuzuri și de autoritățile românești, ceea ce a dus deseori la revolte violente. Exemplu: nota Inspectoratului General al Jandarmeriei din 21 dec. 1944, privind activitatea abuzivă a prefectului județului Constanța, Victor Dușa, instalat în această funcție de "garda patriotică" din localitate (p. 126). Și astfel de exemple sunt multe. "Există - spun autorii volumului - zeci de dosare (mii de file) cu reclamații, anchete împotriva unor notari, primari, pretori, pentru rechiziții ilegale, abuzuri, delapidări, atitudini violente față de populație, provenite din toate zonele țării".

Publicând acest volum de documente, editorii au întreprins o muncă deosebit de utilă, deoarece perioada 1944-1946 este deosebit de importantă pentru studiul istoriei comunizării României.

Demostene ANDRONESCU

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Gabriel CONSTANTINESCU (director),
Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR, Florea TIBERIAN
Adresa Redacției: 2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel. 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company

Nichita inedit

Prin 1978-1979 se constituise un grup de susținători/practicanți fervenți ai tainei poeziei, o formațiune para-poetică ce își avea sediul în "sofrageria" (confort 2) a lui Nichita Stănescu. În jurul mesei se strângeau zilnic, pichetând cu grație farmecul irezistibil al lui Nichita, Mihai Șora, Florin Iaru, Alexandru Paleologu, Eugen Suciu, Mircea Micu, Tomozei, Breban, Coșovei, o vreme Pleșu, Drăgănoiu, Caramitrul (neministru), Repan, Ricman, Banu Rădulescu, Doina Dumitrescu, Aurel Covaci, subsemnatul etc. Fără să râvnească disidența, grupul se opunea prin geniu năprasnicei mediocrități a "iepocii Ceaușescu". Desigur, cel mai incandescent, mai convingător și mai total era geniul gazdei. Un geniu contagios care, o vreme, ne-a "contaminat" pe toți. Securitatea era cu ochii pe lider, încât doar atunci când o da Domnul să intre în vigoare legea lui dom' Țicu Dumitrescu vom ști care ne-a fost informatorul! Oricum, celor care-i atrăgeau atenția asupra riscurilor la care se expune, Nichita le răspundea prompt: "Bătrâne, prefer să am microfoane în casă, fiindcă în acest fel Securitatea află ce-am zis eu, nu ce-au înțeles alții din ce-am zis eu".

Grupul para-poetic a funcționat câțiva ani și a avut drept imn pe "Anti-Lili Marleen", un song extrem de îndrăgit în epocă, compus de subsemnatul pe versurile lui Nichita, improvizate special, în secretul unei nopți de pomină. După moartea lui Nichita, totul s-a spart. Lipsit de geniul tutelar, imnul (al cărui text inedit îl publicăm mai jos) a rămas și el, ca și noi, de izbeliște.

Sorin DUMITRESCU

Un song parapoetic

Se duc soldați într-un război pierdut
Război care încă nu a-nceput
Morții cei tineri sunt încă vii
Cum toamna strugurii-n vii

Mamele n-au lacrimă-n sare
Popii slujesc de sărbătoare
E încă-n viață tot ce moare
Ah, moartea viitoare!

Refren:
Marilena, Marilena, Marilena,
Ma-ri-le-e-na
Marilena, Marilena,
Ma-ri-le-e-na' lui Marin

Iar Marilena cea a lui Marin
Încă-i mai dă din sân să sugă vin
Și plin de carne, alb, curat
Este scheletul care va fi împușcat

Refren:
Marilena, Marilena, Marilena,
Ma-ri-le-e-na...

Soldat de glonț să fii îndrăgostit
Atunci când de din el vei fi pierit
Amor suav, revino, du-te
Pentru războaiele pierdute

Marilena, Marilena, Marilena,
Ma-ri-le-e-na...

Anti-Lili Marleen

(La Chișinău, păzit de armată...)

(La București, cu Doina și Sorin Dumitrescu)

(La Belgrad, cu poetul sârb Adam Puslojić)